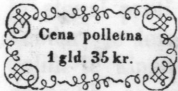

GLASNIK SLOVENSKI.

Cena polletna
1 gl. 35 kr.

Lepoznansko-podučen list.

Po pošti
1 gl. 50 kr.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 2.

V Celovcu 1. avgusta 1859.

4. zv.

Legenda od svetega Mihela.

(Zložil M. K.)

Zunaj rjove sapa viharno,
Mraz je, da ude potresa;
Blagor mu, komur hišico varno
Dale so blage nebesa.

Mihél pa nima, kam da priteče,
Spodili so ga iz službe,
Usmiliti se nihče ga neče,
Ljudske oropan je družbe.

Zadela ga je nesreče roka,
V nadlogah muči se hudih,
Kakó zdihuje, kakó se joka,
Kakó trepeče po udih!

Takó zdhava, da zdih prevpije
Oblok palače nebeške,
Zdihanje dojde clo do Marije,
Lečnice reve človeške.

Marija vselaj mati je blaga,
Sliši ga, kdor jo zazáva,
Vernemu sinu rada pomaga,
Da se mu zljajša težava.

Lepo ga praša: „Mladeneč ljubi,
Zakaj zdihuješ tak milo?
Kaj te zatira? V čem si na zgubi?
Kaj ti je srce pobilo?“

„Kaj bi ne zdihal, kaj bi ne jokal?
Trebja se zla mi je bati,
Me gazda iz službe je spokal,
Nič hotel plače ni dati.

Da bi saj toľko bil mi podelil,
Da bi prebil te tri dni,
Da bi se v drugo službo preselil,
Al' tak nikakor mi v prid ni.“

Marija njemu milostno pravi:
„Oždeni, Miha, to tugo,
Plakanje milo in jok ustavi,
„Jaz vem za službo ti drugo.

Ako bi k meni želel ti v službo,
Pred sveti raj te postavim,
Odvagoval boš duše za družbo
Al' levim ali pa pravim.“

„Jaz bi že hotel vagati duše,
Jaz bi že duše vagal,
Al' od te službe službe ni hujše,
Težko bi, mislim, jo magal;

Ah! kaj bom storil, ko zmanjka vage,
Če greh škudelico zniža,
In vidim z dalje v posmehu vrage,
Kak črnc se bliža!“

„Ne boj se tega,“ reče Marija,
„Jaz bom na strani ti stala,
Ko stlači zdelo h tlom hudobija,
Duši bom vage dodala.“

Šel je z Marijo pred raj nebeški,
Kmalo se duša približa,
Precej zletijo kviško pregreški,
Zdelica z grehi se zniža.

Miha prebléda, ne ve pomoči,
Al' mu Marija pomaga:
Tri solze v zdelo k duši potочи,
Z dušo potegne vaga.

In Miha klikne: Česčena bodi,
Bodi česčena, devica!
Tebe bo klical, ki v grehu blodi;
Ti boš njegova rešnica. —

Koliščina in stepe.

(Dalje.)

Vsakega večera se je zbrala cela družina; ali za dne je bil vsak ud na posebnem delu. Prav pogosto smo brali na glas kako novo ali dobro knjigo. Takšno je bilo v Orlincih življenje. Pogostoma sem se spominjal tajne malarije, ki je visela na steni; prosil sem, da bi mi razjasnili ta prizor, pa vedno so se izgovarjali in obračali besedo na kako drugo reč. Stajal sem vsaki dan pred njo in ogledoval vse obraze. Ženska podoba v viharni noči se mi je zdela nekoliko podobna gospodični Julki. Ta opazka moja ji je oblila lice z rudečico in privabila smehlej na usta pričujočih. Ni čuda, da sem jo vidil povsodi.

Po jutrih smo navadno živeli vsak po svojem; vsak je po svoji volji zbiral delo ali zabavo. Jezdni konji gospoda Žułynskega so mi bili na postrežbo; jahal sem tedaj v ranih urah daleč po polji okoli. Ali nič ni bolj klavernega, kot samotno jahati po Ukrajnskih poljanah. Zdé se ti te neprezirne, tihe, dokler oko nese, zelene zemljišča, kakor bi bile s kako čarovno roko ustvarjene; spominjajo nas na mize v basnih in zakletih gradih, na mize večno pokrite, za ktere se pa nikdar nihče ne usede. Na Mazovskem, kakor tudi na Volinji ima tiho, ob cesti s plotom ali germovjem ograjeno zemljišče, obsejano s pšenico ali režjo, nekaj veselega v sebi in zadostuje potrebi posamnih družin, ki odvrtačujejo s svojimi molitvami uime od njih in vabijo nanje blagodarni dež; z zemljiščem se ujema obraz slamnate strehe, dim iz vasnih dimnikov. Na Ukrajni nasproti se ne družijo tako vesela misel s pogledom na neizmerne zemljišča. Neograjene, nekopane so, zdi se ti, kakor bi jih bila slepa naključba postavila tu sem; ne tirja jih potreba, so le nezmerna prevzetnost ali poželjivost; mene vsaj se je polastila na vsako stopinjo po redko obiskovani stepi Ukrajnski najčerniša otožnost. Stepe Orlinske, akoravno manjše, nosijo vendar Ukrajnsko fiziognomijo. V zelenju jesenskih setev so se prostirale pred menoj skoz in skoz enolično; prizadeval sem si, da bi jim ušel, kakor hitro mogoče, in jahal sem daleč proč od vasí na neorano stepe, kjer bi mi mogla kaka koli si bodi različnost razveseliti oko in zavzeti domišljijo. Rad sem pogledal v škerbinasti prepad, ki je zijal stermo v sredi ravnega polja. Z očmi sem meril vertoglavno globino; časi sem se spustil na konju v globoki dol, ako je bilo le mogoče. Neko jutro, ko sem blodil po stepah, sem se oddaljil od vasí, kakor po navadi. Unstran stepe so se začeli že kazati lesi, pa brez poti sem moral sploh z griča na griček, kjer so povsodi najlepši ali vsaj najširji pogledi, kakoršni le morejo biti v stepnih krajih. Zajahavši na tak griček, zazrem pod nogami globok graben, ki se

je stegal proti lesom. Akoravno je bilo jutro jasno kot ribje okó, vendar je ležala mračna megla skoro po celi dolini. Na desnici v dolini je kipel griček kviško in pokrival ga je zelen les; taki lesi v prepadih se zovejo na Ukrajni bajraki. Na nasprotni strani med orjaškimi dobovi je stala prostorna in lepa kočá. Malo niže med hruškami in jablanami je stal lep ulnjak, in v globočini sami se je lesketal, kakor da bi bil v zeleno oblečen, živ studenec. Bil je to krasen Ukrajnski futor (pristava, samotina).

Da napojim konja, krenem doli med ternjem in gosto leskovino, in ko prispem k studencu, zapazim starca, gredočega po uglajeni stezi od kočé simo; pozdravi me prijazno in pomaga mi pridno, ko sem napajal konja, podá mi vedro in zajme mi vode. Prikupilo se mi je starčevo lepo in častljivo lice. Mogel je imeti okoli osemdeset let. Lasje, kot sneg beli, so mu viseli na ramena in se vjemali z njegovo brado. Plava suknja, ne po seljansko, ampak po gosposko vsita, mu je segala do pod kolen, in daravno se je opiral na gerjačo, rekel bi vendar, da dela to bolj za navado kakor za potrebo. Ko vidi, da hočem odjahati po tisti stermini, od kodar sem prišel, me odvráča in reče, da je druga dokaj boljja pot, ter gre z menoj, da mi jo pokaže. V pogovoru ž njim sem se prepričal, da sta ulnjak in futor njegova lastnina, da prebiva tu večidel sam, da mu pomaga le ob času, ko rojijo bučele, nek človek iz vasí. Ko prideva iz lesov na brežek, kjer sva se usedla, da se počijeva, se začne med nama pogovor, ki je bil zame tako zanimiv, da bi ne bil nikdar mislil. —

„Je-li pa ne hrepenite po ljudeh?“ ga vprašam. — „Ali vas ne muči samota v takem življenji? . . . Še poti ne vidim od tod v vás!“

„Čemu bi hrepenel po ljudeh? Polovico življenja sem prebil sam med nebom in stepo. Je-li morda še daleč dan, ki me bo položil v zemljo, in ali bi bil med ljudmi mar veseleji, kot na samoti?“

Govoril je resnico, lepše se ni mogel pripravljati na smert. Nisem se toliko zavzel nad puščavnikom, ker sem vedel, da najmanj polovica starcov živí tako življenje na Ukrajni. Človek na stare leta, ko ni več za težko delo, ko mu neha brada rasti, se zove stavec, in tedaj ga gosposčina, občina ali lastni otroci posadé daleč kam od vasí, da gleda na lese, ulnjake ali sadne drevesa. Od jarne setve do vsih Svetih sedí v samotni kočí; enkrat na teden, večidel v nedeljo, mu prinese njegova žena, ali otrok, ali kak drug človek iz vasí kruha in čistega perila; v drugih časih pa ne sliši ljudskega glasú; ne vem, je-li kje drugej toliko ljudstva, obsojenega v take samote? . . . V ljudnati, živi Evropi gotovo nikjer ne. Misel pri tem pogledu množi otožnost, da svojci ne dajo starcom nič, če bi imeli ti tudi veselo kopo vnukov in prevnukov, kakor gole hišne stene. In vendar ne tožijo in se ne dolgočasovajo v tem pregnanstvu, v tej samoti; večkrat se celo radujejo o takem življenju, mislijo se za

ude tistih kočarskih rodovin, katerim je bil dom kolikor pusteji in samotniši, toliko prijetniši in ljubši.

„Od kod ste, gospod moj?“ vpraša, ko vidi, da molčim, v globoke misli vtopljen.

„Iz Smilanske,“ odvernem.

„Iz Smilanske! — iz ktere vasi?“

„Iz Luhove.“

„Iz Luhove?“ reče, „vi ste gospod iz Luhove? Iz Luhove nad Tasminom? — Na koncu vaše vasi med lokami in reko stoji hiša in prostor, ki se zove livada Kurenova?“

„Hiše ni več, ali otok Kurenov je ondi, ker Tasmin na obojo stran teče. Spominjam pa se sam, da sem vidil na njem zabite kole, gotovo ostanke pohištva; pa kako morete vi to vediti?“

Moj oče se je imenoval Jakob Kurenov. Spominjam se, čeravno sem bil takrat še otrok, spominjam se še na tisti spomladni dan, ko je zvozil moj oče drevesa iz lesa Boltyškega za kočo, od ktere, kakor pravite, gospod moj, so ostali le koli še. Tasmin je zmenil strugo, takrat je močil še naš travnik od ene strani. Kolikokrat sem jaz tu v njem napajal konje in krave, ktere sem pasel v naših logih med verbami!“

„Tedad ste iz Luhove domá?“

„Ne, ne iz Luhove. Rojen sem v županii Čerkaski, ali moj oče je imel brata v Luhovi, ki se je tje preselil, ko so se selili prvi prebivavci; on mu je prigovarjal, da bi zapustil borov kraj in se vselil na to stran. Neko jutro, ko se je jelo ravno daniti, nas je oče zbudil, posadil nas tri brate, tri sestre in majko na voz in nam povedal, da se selimo na novo posestvo. Majka naša je plakala za žlahto, ktero je zapustila, mi otroci pa smo se še veselili, nevedoči zakaj. V vsaki vasi so nas vabili, naj se naselimo ondi; dajali so nam žganja, hvalili so svoje pašnike, prosto dervarenje v lesih, široke stepe, ali otec ni htel nikogar poslušati. Pa v zadnji vasi pred Luhovo je bilo huje; tamošni gospod, ki nas ni mogel zaderžati, se je spustil za nami celo do velicega mosta na Tasminu. Ali ondi se mu je uperl gospod iz Luhove, Hmelecky; bojevala sta se s sabljami. Zmagal je Hmelecky in osvobodil nas od preganjavca. Tako smo se vselili v vasi.“

Besede starčeve so morale biti resnične, ker tako so se nase-lovale vasi Ukrajnske, in vedel sem iz starih listin, da je bil neki gospod Hmelecky gospod v Luhovi.

„Kak most je to, o katerem govorite?“ poprašam. „Ondi kjer pravite, sedaj ni sledú od mosta, tudi nisem slišal, da bi bil kdaj kak.“

„Zdaj ni več mostú?“ reče starec, „ni velicega lesenega mostú na Tasminu? — In poprej je bil to slaven most. Ljudje so ga hodili gledat iz daljnih krajev. Stegal se je morebiti za verst po dolgem. Stal je nasproti kamnene gore, in z druge strani samemu dolu

nasproti, kjer je bila meja Luhovska. Po obeh straneh je stala najdivjija olševa gošča.“

„Poznam to mesto. Sedaj se more v hudem mrazu tudi ondi čez priti, pa le z veliko pozornostjo, ker Tasminski viri ne zamerjujejo radi. Pa sedaj je ondi skoro več bičja in ločja kot olš.“

„Tako?“ odverne starec, „po obeh straneh Tasminovih sedaj ni več gošče: smrek, olš, bréz? — Celo pod samo Luhovo se je širil čern les brez presek in se je vezal z ene strani z dobravami na mejah, in z druge z našimi Čerkaskimi lesi.“

„Ondi, kjer pravite da je bil velik les, prostirjajo se sedaj lepe in vesele loke. Tu in ondi, in sicer doli od Luhove, so še posamni olševi gaji, ali smreke le ene več ne najdete!“

„Ah, ah, ah!“ reče starec, „ožalostili ste me, gospodič moj, s tem, kar ste mi povedali. Sedé tu na stepi čakam še, s ktere strani da pride smert po mene, kakor draplja, kateri je strelec pobil že celi zarod, in ona še čaka, čeravno tudi že nanjo meri strelec; kdo vé, kolikokrat na dan se mi vsili v spomin podoba teh krajev, kjer sem tako srečno živel? Ali ta Luhova, ktera se mi kaže sedaj v mislih, kakor mi jo, gospodine moj, popisujete, ta ne bode moja davna Luhova. Ne, ne morem si misliti, da bi se valila reka Tasmin med golimi bregi. Čujem še lovski rog, ki se razlega po gostem logu; koliko je bilo ondi divjih koz! koliko zverí! Kedar koli sem hodil po lovu, vselej sem mnogo nalovil! Le pomislite, kaki gozdi so bili okoli, ker smo večkrat serno ubili v našem skednju ali med plotoma naših stegen. Za mojih dni so bili ondi posebni logarji in stražniki; nosili so posebno opravo. Bili so izbrani strelci, in na jezu v sredi zelenega brezja je bila na dvoje dreves obešena gugalnica. Od tod prihaja, da se mi zdi, kedar koli slišim zvoniti delapust k nedelji ali prazniku, da me kličejo kakor za moje mladosti med te bele breze. Kake snide je imela ondi naša mladost o cerkvenih praznikih! kaki smehi so bili! kako živo življenje! Vidite-li, meni se zdi, da v Luhovi še sveti nedeljno solnce! — Tedaj danes ni več teh ljudi in tudi teh dreves ne! Bog vé, žalujem po njih, kakor po svojih prijateljih. Ah, ah, ah, vse mine! Pa davno je že temu, davno!“

„Kako davno?“ poprašam.

„Bil sem naposled v očetovi hiši leto — pred koliščino.“

„Pametujete tedaj koliščino?“ zapitam radoveden.

„He, he, he! se posmeja starec, ter trese svojo sivo brado.

„Morda ste se je vdeleževali?“ povzamem besedo, pa ne, da bi mu očital. Starec upre name svoje male, svitle oči, kakor da bi me htel prebosti ž njimi in mi pogledati globoko v serce.

„Da sem se je vdeležil?“ odverne. „Kaj se hoče? Ljudje vedó, da je tako, pa Bog vé, da mi ne skruni rok nedolžna kri. In vendar,“ pristavlja, kakor da bi se bil prepričal, da v moji besedi

ni bilo slabega namena, „in vendar tudi za to samo, kar so gledale moje oči, me je Bog obiskal s hudo šibo že v tem življenju; in ne bil bi mi še vsega odpustil na unem svetu, ko bi ne vedel, da je v nebesih sveta duša, ki prosi zame pred Bogom.

Te besede me spomnijo Orlinske malarije. Pozorno sem pogledal starca. Tak je — podoben je potniku, ki sem ga vidil na temni malarii v snežni vihri in smertni britkosti. Oterpnenje in senca bližne smerti na uni podobi ste kazali večo starost, kakor obraz starčevi, v kterega sem ravno gledal. Duša za starca pred Bogom proseča, to je bila gotovo una v zraku stoječa podoba. Povedal sem mu to. Posmehnil se je britko. „Vidili ste tedaj gospod moj, v gradu brižnega mojega otroka? Gospodar je htel iz njega storiti gospoda, naj ga Bog za to naplati, ali vedel ni, ko ga je proč pošiljal, da bo izročil kosti kje drugej tuji zemlji, daleč, daleč — da celo očetov zdihlej ne ve, kje bi jih mogel viditi!“ Zdihne globoko — solza se mu vlije po častitljivem licu. Smilil se mi je, pa v mislih, da deržim v roki ključ k zastavici, ki mi je že dolgo belila glavo, se me loti neskončna radovednost. Prosil sem ga, da bi mi razodel svoje prigodbe; izgovarjal se je, pa ne dolgo; začel je takole:

Bog vé, da sem pozabil z ljudmi govoriti, kako še le z gospodi! Živim sam, kakor me vidite — drugači bi tudi ne mogel — ali ne hotel. Ker vidim, da ste dober gospod in da se ne boste smejali starcu, vam povem, da se nisem samo enkrat zamislil na polju, in naj večkrat ravno na tem brežku, kjer sva sedaj, in da sem pripovedoval pusti in nemi stepi, gluhemu polju celo svoje življenje, zgodbo za zgodbo, dan za dnevom. Tu mi stopajo v spomin zaporedoma dnevi jasni in dnevi oblačni, tuge in radosti, ktere sem vžival, zablude, v ktere sem tužen človek zabredel, in srečne dogodbe, ktere je osoda nanesla; ta čas šeptajo usta besede in pripovedujejo meni samemu lastne misli. Pa zdramim se počasi, zasmiejam, ožalostim se močno. Vidite, da se bliža ura, ko se bo morala odgovarjati moja duša za celo življenje pred velikim sodnikom; pač se že ona pripravlja na odgovor; žetev se bliža, zernje se že samo vsipa iz klasja. Ne morem vam vseh prigodb razkladati, ker sem priprost človek, in ne spominjam se tudi vsega; pa naj bo, govoril bom sam sebi, bodite na volji, da poslušate starca: jaz se bom zamislil — vi poslušajte!“

In zares, oberne se od mene, zakrije čelo in oči z obema rokama, nasloni komolca na kolena, nekoliko pomolči, potem pa jame: „Povedal sem, kako smo se preselovali v Luhovo. Čudna reč! Od tistih časov, kakor slišim, se je ondi toliko premenilo, in vendar si mislim še vse tako, kakor je takrat bilo. Gosti log, peščene griče od severa, gladke peščene stene, kipeče med smrekami na Tasminovih bregih — vse vidim, kakor bi ležalo tu na brežiku pred menoj. Blišči se iz loga bistri ribnik, nad njim leži obljudjeno selo z dimom

zagernjeno, bliskajo se križi na cerkvi, gospodarski dvor se beli nad reko. Ograjena je vas od dveh strani, stoji na dveh gričih, ena je prevesela, druga prežalostna; čemu to? — vedó to vsaj tisti, ki ležé v gomili. In ondi na velikem mostu sred olš vozijo s priprago vozove, mirno hodijo potovajoči gospodarji in otroci, ki se potikajo po cesti, gospodi zapirajo cesto in izdirajo sablje iz nožnic; z druge strani od doline mejí našo občino znana peščena stena, ki varje tujim selom svobodo in vtesnuje naše stepe! — ah, ah, ah, sedaj vsega tega ni več! — in vendar vidim še vse to pred seboj!“ — Če imate še starcov v vasi, prašajte jih, kje je bila velika mertvašnica, ko so merli ljudje za strašno kugo; mi smo se preselili v Luhovo pet let poprej. Bil sem že prav korenjak ob kugi. Naglo so jeli ljudje umirati: pomerli so moji bratje in sestre, z menoj pa so se umaknili starši v gozd. To je bil strah! Vsaka rodovina je živela zase v posebni koči. Povsod so goreli ognji. Dim se je vlačil in vil, zvonovi so žalostno peli; v vsaki vasi so zvonili za umerle, in ker smo čuli zvonove iz raznih straní, nam se je zdelo, ko bi ječale drevesa. Gospodarjevi svobodnjaki so zapirali kužno mejo. Ko smo se vernili, kako prazna je bila vas! pa pokopališče, kako veliko! Takrat je bila še Unija!“*)

Ko sem dorasel, bil sem silen junak, začela je v meni igrati kosaška kri. Tožilo se mi je domá in vleklo me je iz sela. Pride mi v glavo zapustiti dom. Nikomur nisem nič povedal, vstal sem in podal se na Zaporož na Sičo, da bi vidil več svetá in okusil kosaškega kruha. Mojemu otcu se je moralo dozdevati, kaj sem nosil v sercu, ker je šel sam k gospodarju in ga prosil, da bi mi dovolil za nekoliko let iti iz vasi. Naš gospod Hmelecki je bil dober gospod. Tudi on je vedel, da je mnogo step do Črnega morja in Dnestra, in da v svojih zemljah ne vzderži mladenča, kteremu se toži po dobrem društvu. Privolil je tedaj dobrovoljno, ko mu je obljubil moj otec, dolžnosti na dvoru zame opravljati. Neki večer, ko mi je oznanil moj otec dovoljenje gospodarjevo, mi je svetoval, da se ne odtegnem daleč od doma in raji kje v službo stopim za dvorskega kosaka, kakoršne so takrat imeli gospodarji na dvorih in gradih. Drugega dne mi da konja, novo obleko, nekoliko drobiža v mošnico in me odpravi v imenu Božjem.

„Koliko misel mi je po možganih rojilo, ko sem pervikrat čutil, da sem svoboden! V glavi mi je šlo vse okoli in okoli, ko sem krog sebe pogledal po širokem, pisanem svetu: šel bi bil, kamor koli so oči peljale; klatil bi se bil ob enem na vse štiri vetrove. Pa je bilo takrat tudi veselje na svetu, da ga ni dandanašnji. Sedaj pa je vse tako žalostno, ko bi na vsem svetu môra ležala. Za mojih mladih let je

*) Unija = zedinjena vzhodna cerkev z rimsko-katoliško, Unija je vzrokovala mnogo kervavih vojsk.

bila vsaka vas kakor gaj, kjer prepevajo glasni slavci; v vsaki vasi so se ljudje šalili, kakor šumeče pene na Dneprovih prodih pri jasnem solncu. Sedaj pa v nobeni vasi ni več tako, vse se je premenilo; troje prvih dni delajo za gospodarja, troje poslednjih zase. Vsako selo stoji na svoji stepi kakor velik skedenj, kterega je postavil Or-linski gospodar. Tudi poprej se je pridelalo obilo, bilo je vsega dosti, čeravno so se ljudje veselili in živeli. Kako to? Prazne besede!

Perva moja služba je bila v gradu Smilanskem. Na Smilanskem je bila navada, da se je iz 30 hiš dajal vsako leto Kosak vladi. Prišla je ravno versta na enega izmed bratov moje matere. On ni imel otrok; dal je mene zase. Opravljal je takrat posestva Ljubomirskih knežij gospod Wejher. Prebival je v Smili na gradu, ki je stal med visocimi nasipi v kotu med Irdinom in Tasmynom. Kaj je sedaj ondi?"

„Pokopališče,“ rečem.

„Ah, ah, dobro odbrano mesto! — Ko sem jaz tje prišel so ondi prebivali živi ljudje — morebiti poslednji. Med nasipi so stale poslopja, in čez vse se je dvigal više in lepše opravnikov grad. Takrat so imenovali opravnika gubernatorja. Med nasipi so se širile ravne, s travo obraščene ograde. Na stranéh so stale stavbe z mostovži, in okoli njih se je vila vožnja cesta in bile so vglajene steze; druga ograda je bila zelena kot loka, tudi je ondi rastle okoli stavb nekaj divjih hrušk. Bilo je ondi tiho in krasno kot v raj. Z nasipov se vidi na vzhodu Luhova, ko nebo jasna.“

„Necega dne sem stal, ko je prišla versta name, na straži pod zeleno hruško ravno pod oknom gospodarjevim. Pesterna je prišla doli na dvor z detetom, ki je imelo kakih pet let; na dvoru ni bilo razun mene žive duše. Vzel sem deklico (to dete je bilo gubernatorjevo) in vodil sem jo po dvoru okrog. Otroku je bilo to všeč, in ko me je le vidil, že je hotel k meni. Poklicali so me potem časi gori v grad, in gospa je skerbela zame kakor za lastnega otroka. Vsi ljudje so poznali gospo Smilanskega gubernatorja. Bila je vljudna in miloserčna. Berač in popotnik je šel brez straha k njej po miloščine, in oni, ki so s posestev sem hodili v kakoršni koli si bodi reči, so skerbeli, da so ž njo govorili; sama je obiskovala bolnike in umirajoče ljudi. Delila je zdravila; jemala k sebi sirote. Na mnogih krajih je postavila cerkve, kapele in britke martre; kjer je stalo znamenje na cesti ali poti, ona ga je postavila; kjer je bilo pokopališče lepo ograjeno, ona ga je ogradila; njena duša je prebivala toliko v nebesih kakor na zemlji. Dolgo brez otrok je izprosila hčer, edino dete, s postom ob suhem kruhu, s pobožnostjo, s klečanjem in molitvijo pred Smilansko podobo matere božje. Hčerka njena me je imela tako priserčno rada, pa tudi jaz njo, Ime ji je bilo Julika.“

„Tudi naš gospod, Wejher, je bil dober, čeravno čuden mož! Vedno je gledal v tla. Imel je tako navado od nekdaj. Naj povem še to. — Ne morete si misliti, kakošno je bilo to posestvo Ljubomirskih. Obsegalo je veliko zemlje, morebiti četerti del Ukrajne! Zato pa tudi veliki opravnik ni bila ravno tako mala reč. Ako bi bil htel obogateti, le enkrat bi mi bilo trebalo se ukloniti. Ako bi bil vzel od vsake hiše na Smilanskem le nekaj zlatov, bi bil mogel z dnarjem ves kamneni tlak pokriti. In nekaj zlatov od vsake hiše vzeti takrat ni bila ravno težavna reč. Hodile so takrat občine k gospodu na ralec*) s polnimi skledicami srebernih penězov, kakor sedaj s pisanicami. Ali on ni nič vzel. Nobenemu svobodnjaku ni dovolil pobirati. Imel je kaj družega na mislih! Le pomislite, vedno je iskal po zakopanih zakladih. Mislil je, da bo našel tacih zakladov, s katerimi bo mogel kupiti posestvo Lumbomirsko, celo Ukrajno, celo Poljsko! Razkopaval je gomile, iskal zakritih žil, pregledoval različne zemeljske lastnosti. Ko je po noči vse mirno spalo, smo se mi klatili po poljanah, vertali zemljo, vlačili verige, kopali z rovniciami. Redoma, Bog vé od kod, so hodili ljudje k nam; pravili so starci iz Zaporoža in Niže, da so njihni očaki zakopavali zaklade na naših stepah; tudi čarniki, Valahi in cigani; vsak je vedel za kako mesto, kjer leže zakladi, ker je vidil z lastnim očesom luč, ki je gorela nad zakladom — in gospod je vsemu temu verjel, sprejemal take ljudi v grad, jih pasel in obdaroval. Ko smo se mi bojevali z močnim vetrom, ki nam je gasil svetilnice, ali z vragom, ki nas je mamil po polji, smo našli namesti zlatá — kosti ljudskih ali konjskih, zarujavelih sabelj, pušic ali družega tacega orožja. Tako sem preblodil in preobernil v enem letu vedno v najtemnejših in najviharnejših nočeh vse polje Smilansko, Špolansko, Hulajpolsko, Turjansko; pa poslednjič v neki noči, truden, ker sem blodil po polji celi teden brez počitka, od mraka do svita, ko sem dokopal do nekega starega globokega groba, nisem mogel tega dela več terpeti, zlezal sem iz jame, hodil z rovnico okoli in na glas sem preklinjal uro in trenutek, ko sem prišel na tako pasjo tlako. Čarnik, ki nas je vodil, je povedal pri tej prici gospodu, da so se mu še le sedaj oči odperle, zakaj da smo tako dolgo zastoj delali. Tega je kriva neverna duša, ki je med nami, in zato premenuje vrag zlato in drago kamnje povsodi v kosti in staro orožje. To je gospoda tako razjezilo, da se je derl nad menoj, kakor bi bil znorel, in ubil bi me bil na mestu, ako bi ne bil utekel. Čeravno je bil sploh mirnega serca, zaklel in zarotil se je vendar, da me bo dal brez pravde in sodbe na sohe (vislice) obesiti, če mu le kdaj še pridem pred oči. Ni se bilo norčevati, morda ostane mož beseda, in zarad tega sem zapustil koj pri tej razkopani mogili na širopusti stepi službo Smilansko in kopanje zakladov.“ (Dalje.)

*) Tako imenujejo Rusini darove, obstoječe iz kruha, vina, žganja itd., ktere prinašajo podložniki gospodom k velikonočnim praznikom in k novemu letu

Goslim!

Gosel vsaj jemati mi nikar,
Mojih gosel glasnih!
Vgásnite mi raji solnca žar, —
Gosel ne dam krasnih.

V persih zvoní in doní mi sladkó,
Ko z vajeno strun se dotaknem rokó;
Sladkosti ljubezni pozabljenih dni,
Zvestost domovini mi v sercu budi:

Gosel ne jemajte mi nikar,
Gosel mojih glasnih.

Gosel vsaj jemati mi nikar,
Mojih gosel glasnih!
Vgásnite mi raji solnca žar, —
Gosel ne dam krasnih!

Razsaja krog mene naj divji vihar,
In stvarstvo končati preti naj požar;
Prepevajo božjo mi goslice moč,
Dajéjo pogum mi, sercé da ne poč':

Gosel le jemati mi nikar,
Gosel mojih glasnih! —

V spomin Jerišatov.

(Spisal Gr. Krek.)

Bil je prijazen, poleten večer tistih let, ko se je vse jelo z združeno močjo truditi za dušno izobraženje naroda in množenje majhne literature slovenske. Na jasnem nebu je že lesketala svitla večernica, ko je družba mladenčev zapustila v černo haljino zavito Ljubljano in jo mahnila ravnó proti Šiški, zibelki prvega našega pevca. Bili so dijaki, ki, doveršivši šolsko leto, so hiteli proti domu, vžijljat tihega mirú in pokoja. Ko so v mnogoterih pogovorih dospeli do Žibertovega doma, kamor so se bili nalašč namenili, stopijo v prijazno izbico in velé prinesti vina, da ga popijó na srečno odhodnjo in v spomin pevcu, ki je prvi prebiral strune Apolonove. Sladko vince je bolj in bolj ogrevalo nadepolne mladenče in pogovori so začeli bolj in bolj gosti in veseli postajati. Tù prime mladenč bistrega pogleda in zale ponosne postave kupico ter ustane rekoč: „Bog in narod ohrani v vednem spominu Vodnika, ki je prvi spoznal revšino domačega Parnasa, ter se trudil in postavil temelj, nad katerim se že dviga ozidje k čedni hišici.“ To rekši zažvenketajo kozarci in iz vseh ust se začuje pesnica rajnega Prešerna:

V Arabje pušavi
Se tiček rodi,
V odljudni gošavi
Sam za se živi i. t. d.

Za tó so se verstile druge pesmi slovenske in nasledovali so pogovori, primerni čnaki veselici. Kmalu ustane v drugo in nadaljuje: „Dokončali in doveršili smo ljubljanske šole, in mnogoverstni poklici bodo nas razkropili proč iz domovine v daljne ptuje kraje. Znabiti nam ne bo vsem dano, čez kaj let se zopet pozdraviti; nemu ali drugemu lahko prestriže neusmiljena Parka kratko življenje. Vendar naše delanje se nikar ne sme skerčiti; marljivo kot do zdaj nam naj bo pri sercu domovina in narod. V vzajemno pomoč podajmo si roké in pomnožujmo, kolikor nam je mogoče, domačo književnost. Da kratko rečem: „Obljuba in ljubezen, katero smo si obljubili, naj nas strinjate do črnega groba!“ To izusti in vseh se loti nekaka otožnost in predčutje; vendar si brezskerbno podajó roké in obljubijo po njegovih mislih se ravnati.

Že je jutranje solnce skozi okna posijalo, kot bi hotlo z žarki poljubiti vsakega v družbici. Še enkrat so se poljubili s solznimi očmi, potem pa so se poslovili ter jo mahnili vsaki proti nasprotni strani v svoje rojstne kraje.

Preteklo še ni bilo celih čvetero let po tej dogodbi; slovenstvu je bila že prisijala svitleja zarja in vsega tega so bili mladi možje z veseljem doživeli. Zvestó so bili ohranili besedo; neutrudljivo so pisali za narod, da bi mogel kdaj stopiti v red omikanih rodov. Visoke misli so še skrivale persi mladih rodoljubov in hrepeneče so gledali prihodnosti nasproti, da bi skoro slovenstvu posijalo rumeno solnčice. Ali žali Bog, da ni bilo vsem dano doživeti naših časov. Neusmiljena smert je pokosila ravno tistega izmed njih, ki je pred malo leti v Žibertovem domu govoril iskrene besede v mlade serca prijateljske. Mika znabiti bravca zvediti njegovo imé? Ne prikrivam ga mu. Bil je rajni, v Beču prezgodaj umerli pesnik in pisatelj, **Luka Jeriša.**

Pripovedke z Martiniverha.

(Spisal J. Tušek.)

I. Od povodnega moža.

Deklica je hodila vode zajemat k studencu. Pa vsakokrat je bila rosa ometena krog vode. — Ko bi pač to moje bilo, kar roso ometa! ker je mislila, da je kaka zverina; bil je pa le povodni mož, ki je roso ometal. To je pa tolikokrat si vošila, da je tako moč dobil čez njo, da je enkrat po njo prišel in jo sabo vzel pod vodo. In tako je bila ona njegova žena. On je pa hodil vsak teden na ta svet po mesó, pa nikoli ne brez rokovic. Ob letu ga ona poprosi, da bi jo spustil še enkrat na ta svet. On pa pravi: Ali nisi več rada pri meni, kali? Ali mi hočeš uiti? — Kako bi ne bila rada pri tebi, saj mi ni sile! Tu mi ni treba skorej nič delati, domá sem pa celi dan imela kaj opraviti. Stariše bi pa vendar rada obiskala. — Ko je ni pustil, ga je prosila, da naj dobi tukaj kako žensko, ki bo pri nji za hišno, da ji dolgi čas ne bo, kedar bo on hodil po mesó. In res je pri-

peljal drugi teden žensko seboj. Ona pa reče hišni: Nič nikar ne terjaj plačila; kar bo sam dal konec leta, to pa vzemi. Ne boš se kesala. Pri tem je ostalo. — Enkrat je vendar ona poprašala njega: Kaj bi vendar mogla storiti, da bi môgla še enkrat na ta svet. On je pa djal: Mogla bi vsa tvoja žlahta štiri kvatre vsaki dan pri maši biti, potem bi te pa izpustil. Ona hišni vse to pové in ji pravi, da naj gre iz službe in da naj nič ne terja plačila: kar bo sam dal, pa vzemi, pa starišem povej, koga da morajo storiti, da bom rešena. — On pravi hišni: Hišo pomedl! — Pa je pomedla. Kar si namedla, je tvoje plačilo. — Pa je pobrala smeti v ruto, in ko je prišla na ta svet, so se vse smeti v samo čisto zlató spremenile. — Domá je pa povedala vse, da štiri kvatre mora cela žlahta vsaki dan pri maši biti, da bo una rešena.

Čez leto in dan prosi ona njega, da naj jo pusti, da bo stariše obiskala. On pa pravi: Pojdi, pa na ketini, ki je nobeden vidil ne bode, boš privezana. Ko te bom pervikrat potegnili, jemaj že slovó, ko te bom v drugo, moraš že biti na sredi pota; ko te bom tretjikrat, že moraš biti pri meni. To ti pa povem: krog konopelj se le nikar ne plazi!

Ko pride ona k starišem, so bili ravno od zadnje maše prišli. Poslali so po gospoda, in gospod so jeli moliti nad njo in jo blagoslovljati, kar zagledajo ketino, ki je bila na nji privezana. Hitro so jo odvezali in tisto ketino za hrast privezali. Zdaj potegne povodni mož za ketino tako, da je hrast izruval. Ko je v drugo potegnili, ga je podersal do srede pota, in tretjikrat celo notri do sebe pod vodo. Takrat je zavpil: Nesrečna bodi, prekleta ženska! Ona pa gre po mestu in poprašuje pri mesarjih, če pride tak in tak mož k vam po mesó, ki ima vedno rokovice in s palcom kaže, kodi da naj odrežete. Nobeden ni vede!; na zadnje vendar se je dobil mesar, ki je djal, da k njemu hodi tak mož. Ona pa pravi: Tisti je povodni mož. Pripravite si terto na levico zvito, in kedar bo spet prišel, in vam s palcom kazal, kod da odrežite, pa mu palec odsekajte. Potlej ga pa s tisto terto povežite in od tal vzdignite; ko bi ga ne vzdignili in ko bi le ene kapljice vode se dotakniti mogel, bi pa zadobil tako moč, da bi vam ušel. Položite ga potem na voz. — Pa si je pripravil mesar terte na levico zvite, in ko je drugi teden povodnji mož prišel v rokovicah in pokazal s palcom, kod da naj odreže mesar, pa mu je palec odsekal, ga od tal vzdignil, zvezal s tisto terto in na voz naložil. Peljali so ga nekam daleč, na Dunaj ali kam, ne vem; samo to vem, da je v vsako žensko pljunil, ki ga je pogledala.

Pripoveduje se še mnogo enacih pripovedk od povodnega moža. V Idrii sem slišal sledeče:

Malo od mesta gori je pri Idrii skala, pod skalo globoka voda, in nad skalo v bregu hiša. Pri tisti hiši je bila enkrat lepa deklica, ki je hodila k vodi vode zajemat. Enega jutra je šla, še preden je

dan zvonilo, po vode, pa povodni mož jo je sabo vzel [pod vodo. Tam notri je stanovala v srebernem gradu in ni se ji slabo godilo. Pa vendar bi bila šla spet rada na ta svet, in ko ga je dolgo prosila, jo je pustil za zmiraj, samo to je rekel, da od vsake peke mora prvi hleb njegov biti. In vsakikrat, kedar so pekli, je sedel povodni mož v korači na odru pred hišo, in prvi hleb, ki so ga iz peči vzeli, so mu ga nesli, pa ga je vzel in šel.

Pot prek zgornje Donave.

(Spisal S. Šubic.)

Pri vsaki priložnosti rad zapuščam mesta, rad na deželo hitim in po hribih rad letam, ker na deželi in po hribih stanuje mir in edinost v natornem stvarjenju in med ljudmi. Kdo bi si ne bil želel dni dandanašnje, izkopati se iz težavnih in negotovih ljudskih zadev, ki so se razkazovale močnejše od dneva do dneva! Kakor môra so obteževale medljudske zadeve in dogodbe naših dni vse narode naših krajev. Hvala Bogu, da se bo v kratkem vse zopet na bolje obrnilo!

Bilo je hinkoštne praznike, ko smo jo potegnili v družbi dragih prijateljev iz Pešta na severno stran proti Višemu gradu in dalje do mesta Ostrogona. Nismó še vidili Ogerskega polja v tako zali obleki, kakor te dni; obilni dež, ki je šel celo spomlad, je storil peščeno zemljo rodovitno; veselo je bilo ozirati se po bogatem polju; na vse kraje so obetale setve dobro letino. — Peljali smo se z večernim vlakom iz mesta; sonce je zahajalo za večerne hribe, in kakor zlato so se žarile žita po poljih; viditi je bilo, kakor bi sijalo solnce po verhu kakega jezera, tako polne so bile njive. — Solnce je zašlo, sijala je luna, zapustili smo raván; čedalje oža je prihajala dolina poleg Donave, vinogradi so segali do železne ceste; zadeli smo na poti več krajev, preden smo prišli do Višega gradú, ki leží unkraj Donave, nas pa je pustil hlapon v Gross-Maróš-i.

Po vseh krajih, ki smo jih obiskali, je ljudstvo naše opazljivosti vredno. Tukaj krog Višega gradú, kjer je nekdaj bil sedež mogočnih Ogerskih kraljev, po terjih in vaséh prebivajo Slovaki in Nemci in le malo se najde Madjarjev. Slovaki prebivajo od Donave noter do Karpatov, le sem in tje je nekaj nemških in madjarskih naselitev; segajo pa Slovaci tudi na južni strani Donave daleč doli proti Bakonjskemu gozdu, kjer živé po več soseskah med madžarskim ljudstvom. Tukaj vidiš v vsaki vasi, v vsakem tergu ljudi družega debela, družega jezika in vlastja. Kar zadene njih postave, slové tukaj posebno Slovaške dekleta, ljudstvo sploh pa posebno zavolj svoje prijaznosti in poterpežljivosti; samo Madjar ti ne postreže rad, ako ga ne nagovoriš v madjarskem jeziku. Kakor povsodi, govore Slovaci tudi tukaj vse tri jezike: svojega, nemškega in madjarskega. Tudi Nemci

razumejo semtertje vse tri, govore pa večidel po dva; Madjar pa le redko kedaj govori pluje jezike.

Razun narodnih zadev pa imajo tudi razni spomini v teh krajih za nas zgodovinsko vrednost. Dandanašnjega Višega grada na griču ni kaj družega kot razvaline, ki segajo noter do Donave in se tam končajo pri visokem Salomonovem turnu, pri katerem stoji današnji terg: Višegrad. Od juga, od kodar smo prišli v grad, so vstopne vrata še naj bolj ohranjene. Od prvega obrunka se vidi doli v Donavo; in pri njej šesterovoglat Salomonov turen, ki ima še troje oken, eno nad drugim; nad glavó pa se vidi v sredi ozidja v razvalinah še nekaj prostora, v katerem se je hranovala krona svetega Štefana, prvega Ogerskega kralja. Kar se vé iz starih časov o teh krajih, so bili že Rimljani — to pričajo stari izkopani ostanki -- tukaj se naselili. Kar se je pa pozneje godilo, ne vé nobeden povedati, vsaj družega ne, kot to, kar pové njegovo slovansko imé. Ni se ohranilo družega spomina; pa vendar ni dvomiti, da je pred kacimi 1000 leti Višegrad bil v posesti Slovanov. Grajske pisma omenjajo, da je že ob časih sv. Štefana pod gradom ob Donavi stalo mesto, zavarovano od ozidja Višegrada — enako kakor je bila šega po drugih krajih, kjer so mesta stale ob hribu pri terdnjavah. — V Višemgradu je prebivala večina ogerskih kraljev. V lepem kraju je stal grad, lepšega jim je napravila umetnost. V začetku šestnajstega stoletja sta dosegla zgornji grad in grajsko poslopje pri Donavi naj večo lepoto: vertovi, bajerji, skakajoče vode in sloveče zidarije so kinčale dolino in hribčkasto okolico. Leta 1529 so ga vzeli Turki, ki so jih še le 1595 spet odpodili, pa so se ga 1605 zopet za nekaj let polastili. Mestne podobe tistega časa kažejo, da je pri obsedbah veliko terpel. Leta 1705 ga je pa ukazal cesar Leopold razdjati, da ne pride terdnjava kedaj sovražniku v roke.

Neizrekljivi občutki obhajajo v gradu človeka, posebno ko solnce zahaja. V rumenkasti solnčni svitlobi se še zlati nekaj viših zidov, ko drugi že delajo temo po kotih. Kakor zginjuje svitloba pred temo, je vzela nekdajna lepota in moč že zdavnej svoj konec, in ostalo ni družega, kot mogočne razvaline in ž njimi mili spominki, kako da vse mine. Ogleduje se dandanašnji solnce v Donavi, ki se medgorskemu jezeru enako vije med hribi; vidi se v nji, kakor se je vidilo, ko še na griču ni bilo nobenega človeškega sledú. Solnce obseva hribovje na okrog, njegovi žarki ohranjujejo vse, kar rase in živi; leto za letom prinaša okrajni spomlad in ž njo novo čversto rastljinško življenje, kakor nekdaj, ko so tukaj gospodarile neverne ljudstva in ko so Rimljani, Slovani, Ogrji in Turki v teh krajih zapovedovali. Prihranila se je lepa podoba hribčkaste okrajne, ostala ji je deželjska žila, Donava, ostal ji je grajski grič, — človeška moč in njegove dela so pa do malega pošle! V prahu leže terdnjave, ki jih je nekdaj potreboval človek, zapustil jih je, in komaj mu je pripuščena

skerb, ohraniti jih; mika ga drugo spremenjeno življenje. Parobrodi in druge prenapredbe so poklicale človeka iz terdnjav; vozi se po rekah in po suhem hitro s soparjem od kraja do kraja; njegovi opravi ga kličejo v doline, kjer žvižgajo vodni soparji sem ter tje po vodah in po železnicah. — Solnce je zašlo, luna sveti na jutrovnem nebu, — to človeško delo mine, uno pride na dan. Kakor vodi svetove večna volja božja, tako vodi duh človeški dela človeške. Narodov ni več, prihranilo pa se je, kar so imeli pravih dušnih pridelkov. Rimljanov nekdanj ni bilo, v svojem času pa so zapovedovali skoraj vsemu takrat znanemu svetu, pa jih že zdavno ni več; — ohranilo pa se je veliko njih gospodarskih naprav. Zemlja je, kakoršna je bila, hribje stojé krog Donave, kakor so stali, ko so prišli Rimljani v te kraje.

Ognjene podzemeljske moči, ki še dandanašnji v drugih krajih vzdigujejo hribe iz ravní ali pa mečejo ogenj iz gorečih gorá, so tudi svoje dni tukaj napravile iz Trahita goré. Med vulkanskih gorami od sv. Andreja do Piliškega apnenega hribovja se vzdiguje pri Donavi sterm skalnat grič, 1154 čevljev visoko, na njem stojé razvaline nekdanjega Višega-gradu. — Tedaj tudi hriba svoje dni tukaj ni bilo; pa pridejo zopet dnevi, da ga več ne bo. Ne čudite se, da slišite v kratkem, kar se godi v silo dolgem času; pa zapomnite si, da v natori kot med ljudstvi ni nič stanovitnega, kar zadene zunajne podobe; pač pa so stanovitne in večne postave, ki se po njih godé spremembe v človeškem življenji in v natornem stvarjenji.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah priobčuje Dav. Terstenjak.)

0 Vodi.

Nar važniši princip življenja je voda; zato je imela voda svoj kult pri vseh arjanskih narodih. V basenstvu slovanskega naroda nahajamo vero, po kateri so pripisovali vodi 1) prerokovavno moč. Polabski Slovani so častili po Dietmaru (Chron. I. pag. 8 edit. R. Steinh.) sveto jezero Glomaško, ter so prerokovali iz njega prihodnje reči. Mislim, da je jezero dobilo svoje ime po svoji prerokovavni moči, ker glumec, glumnik, glomec, glomnik v slovenskohorvaškem narečju pomenja bajevnika. Pomen „joculator“ v kirilščini je že drugoten, ker je bajstvo v kerščanski dobi se prerodilo v šaljive igre (Taschenspielerei) in pa v druge enake reči. Tudi naš Valvasor nam je še zapisal, da ste dve deklini na božično noč hodile v studenec gledat svojega prihodnjega ženina.

Stari Čehi so častili boginjo Kyhalo kot boginjo prerokovavstva, in že v Novicah (leta 1856 str. 272) sem dokazal, da Ky-

hala to pomenja, kar sansk: kučala, voda, in ker ima voda ve-
dežno moč, izrazuje kučala tudi pomen: gnarus, peritus.

Slovani pripisujejo 2) vodi ozdravivno moč. Slovenci pra-
vijo, da bolnika popolnoma ozdravi voda, katero mu iz bistrega
potoka ali vrelca na veliko noč pred solnčnim izhodom prinesó in ga
z njo umijejo. To vero so tudi imeli severni Slovani (glej Kuhn,
Maerkische Sagen, str. 311; primeri tudi: Tettau in Temme str. 278 itd.)

Dalje pripisujejo Slovenci vodi 3) koristno moč, da daje lepoto.
Kdor se na novega leta dan umije z bistro vodo, ostane celo leto
zdrav in lep, in če je skoz noč jabelko v vodi ležalo, in se človek
s tako jabelčno vodo umije po óserčji, bode srečen v ljubezni. Da
je jabelko pri Serbih symbol ljubezni, poterjujejo narodne serbske
pesme. Ker nimam Vukovih pri roki, citiram iz Talvinih prestav
stran I, 10, 15. II, 41, 91, 190. — Tudi Prusi in sorodni Litvani
verujejo v lepoto dajavno moč vode, kakor se lahko prepričaš
iz narodnih povestih tih narodov, ktere sta Tettau in Temme zapisala.
(glej str. 278.)

Po veri starih Slovincov ima 4) voda tudi očiščivno moč.
Kdor v vodo pljune ali pa se v vodo pošči, se zlo pregreši, in se
le zopet očisti, če ga tri noči zvezde ali mesec obsijajo. Enake
misli najdem tudi v Vendidadu (19, 78 str. 248. edit. Spiegel); kar
pričuje, da tudi stari Persijani so vodi pridevali očiščivno moč.

Vodi so Slovenci tudi 5) pripisovali srečodelivno moč.
Ako Slovenec na sejmu kupi živino z dobičkom, verže, kedar se
pelja prek vode, nekaj dobička v vodo. Od enake navade pri Ru-
sijah nam pripoveduje tudi Karamzin (I, cap. 3.). — Kedar gre nevesta
prek potoka ali memo kakošne vode, mora v vodo vreči betvico
rožmarina, ker le tako bode v zakonu srečo imela. Nekaj enakega
se tudi nahaja pri sorodnih Letih (glej Merkel, Leten, str. 50.)

Nar večo moč pa ima voda v družbi s solncom. Znani so
slovanski prazniki: Oblevačka, Kupačka, Kupalnica, Mijava,
od oblevati, kupati, umijati, umivati. Stari Slovani so se jih vsikdar
veselili, in Slovaci to veselje še zdaj izrazujejo v narodnih pesmah
(glej Kollar Zpiewanky 1834 I, 24.)

Pri velikonočnem kresu slovenski fantje polivajo dekleta, in de-
kleta fante, in pejojo:

„Ljub moj fant je jak, —

On je lep Mijak.

Moja pa deklica

Čerstva kopalica.“

To se godi tudi o Janževem kresu — letnem solncevratu.
Dekleta pejojo:

„Sveti, sveti, svetli kres,

Verti, verti, mladi ples.“ —

in med plesom fantič poliva deklice, deklica pa fante. Ta navada se zmiraj bolj zgublja, pa je še znana pri Polacih (glej Golebiowski. Gry i Zabawy, Grimm deutsche Myth. str. 332.)

Tudi stari Čehi so te praznike poznali (glej Cosmas Kron. str. 2074. ed. Mencken.)

Luč, toplota in mokrota ste pogodbi vse roditve in vsega naravnega življenja, zato je kult vode združen s kultom solnca o mladoletnem solncevratu — o velikonoči — o Jurjevem, in o letnem solncevratu — o Ivanjem — o kresu, o katerem času je solnce v svoji nar. veči moči.

Zató je Kollar našel med retranskimi božanstvi solnčnega Boga Radogosta, kateri ima ribo pliskavico za pridevek. Riba je symbol vode. Zato ima retranski Radogost napis: „Ovi Radegast miak,“ to je: Ovi Radegast se je rabljal pri mijavi,*) oblevački, kupački, kupalnici, ali pa: Ovi Radegast miak = Hic Radegast abluens, purificans, lustrans scilicet: Deus (glej Krolmus: posledni božiče černoboha str. 18.)

Ta Radegast ima sokola-solnčni symbol za pridevek, in sedaj zapopadamo, zakaj toliko podobščin na rimsko-slovenskih spomenikih nahajamo, ktere predstavljajo ribo s sokolovim kljunom. — Tukaj je izražen ozko združeni kult vode in solnca v veri starih Slovincov.

Podobščine glej pri Mucharju, Gesch. der Steierm. I. B. Abbild. Tafel IV. Na naznamljenem kamnu je tudi viditi solnčnega boga glava, dalje Tafel VII, kjer je tudi viditi solnčni pehar, in pa kači s sokolovima kljunoma, ker tudi kača je symbol solnčnega boga, ker značuje preroditev mladoletno-uzrokovano po solnčni toploti. To kačo tudi ima retranski Radegast. —

Symbol roditve je pa tudi bik, in zato to žival najdemo za atribut solnčnega boga, in retranski Radegast derži na persih bikovo glavo in ima napis; tyr = tor, tur = taurus.

Sadaj zastopimo kombinacijo koroških spomenikov, na katerih najdemo: bika s sokolovima perotama, končavajočega se v ribo. (glej Jabornegg Kärnthens Römische Alterthümer u. Abbildungen) — Ta podobščina spet predstavlja združeni kult vode in solnca.

Symbol letnega gorečega solnca je pa tudi rjoveči lev, zato najdemo retranskega Radogosta z levovo glavo. Na štirskih rimskoslovenskih kamnih zopet vidimo takšno kombinacijo: ribo s sokolovim vratom in kljunom in pa z levovima tacama. (glej Muchar l. c. Taf. XI.)

Tudi solnčnega boga pol človeka pol ribe, kateri z desno roko derži bika, v ribo se končavajočega, najdemo na štirskih kamnih

*) V nekdanji nitranski varmedžji najdeš občino Mijava, in v bližini občino — Radošoc, kar opominja na Radogosta — Mijaka.

(Muchar Tafel XVIII.); in sicer v Videžu, kakor se terg ponemčeni Weitz veli v naj starših listinah. Retranski Radogost ima napis Vidhas = Videž, der Seher, primeri na Štirskem ves: Vidanovci poleg Radoslavcov.

Solnčni symbol je tudi konj in retranski Radogost se tudi s konjem izobražen nahaja (glej Krolmus, l. c. str. 19), in sedaj zopet zastopimo symboliške predstave na rimskoslov. kamnih: konja s sokolovima perotama, končajočega se v ribo (glej Muchar l. c. Tafel Vi.)

Vse to bom obširniše razložil v svojih bukvah; tukaj sem priobčil ta članek le zategavoljo, da domoljubne pisatelje obrnem na neskončno važne domače starinske zaklade.

0 Šentu.

Šent je hud duh. Kraj rečice Divine v bistriški fari na Štirskem so se svoje dni prepirali hudi duhovi zavoljo mlinarja, po kterega so prišli, ker se je preveč deržal načela: „Vsakemu pol.“ Zlodi je pravil: moj je; Div je pravil: moj je. Ker se pa oba nista mogla zediniti, pride Šent z brega. V roki je imel sekiro, in na eni nogi je plantal ali šentoval, zato se veli Šent. Vzdigne ostro sekiro in reče: Moj je, jaz ga bom sodil. Div in Zlodi sta ga hitro spustila. Še dandanašnji se veli mlin: Zlodjev mlin; rečica pa: Divina, in breg: Šentovec, kraj pa, kjer so se za mlinarja pipali, se veli: Pipanje.

O Šentu pripovedujejo, da naj bolj škoduje na sveti večer. Tiho prišentuje k hramu in odpelje svoje služabnike. Ti morajo prek velike vode plavati, potle pa je v volke spremeni. Dvanajstere noči po Božiču se toraj velé volčje noči, ker tako dolgo ima Šent svojo oblast. Polski koledniki nosijo mertvega volka o božiču, kakor Linde piše. Na Štirskem pa se vodja kolednikov veli Volčko. Šent je pri Slovencih gerda psovka, in se ne vjema z besedo Šent, postavim Šent-Juri, ktera je iz latinske sanct popačena.

Pomenki o domačih rečeh.

0 Mlinarjevem Janezu.

(Spisal M. Kračmanov.)

Dragi moj! „Pisarija“ je zapisana na čelu 4. zvezka slovenskega Glasnika. V ti pisariji so verstice:

Besed barbarških verlo nakopiči,
Nerodno spletaj stavke, mnogo kriči,
Kar koli moreš, tu in tam ukradi,
Pa le za svoje na somenj posadi...

Ko bi te živa duša ne umela,
 Častili vendar bomo tvoje dela,
 Pod nos kadilo bomo ti vsipali,
 Stermó vsi na kolenih v te zijali. . .

Te besede so resnične; da so resnične in še prerresnične, to kaže trideseta stran tega Glasnika. Tamkaj hvali nek dopisnik novo domačo povest: Mlinarjev Janez, slovenski junak, ali vplemitenje Teharčanov, spisal Kočevar. G. hvalivec pravi, da se bo gotovo prikupila vsakemu bravcu. Kakor nekdanj Cieglerjeva povest „sreča v nesreči,“ bi znala tudi pričujoča pripovedka postati prava narodska knjiga.*) Jaz pa nisem in ne morem biti teh misli; jaz mlinarjevega Janeza ne morem hvaliti in menim, da so vsi, ki imajo kolikaj zdravega prerajata, že davno prepričani, da slovenski literaturi dela taka hvala veliko več kvara kakor hasni, in da je treba včasih iz ljubezni do slovenščine tudi grajo rabiti in grajati ga, kdor je graje vreden, če ravno Slovincem to noče nič kaj všeč biti in vsak na tihem kriči: hvali me, slavi me, ali, če se prederzneš, količkaj nasprotnega reči, pa vpije: križaj ga, križaj ga! Ti, ki vreaš Glasnik, verjel si dopisniku, da je delce hvale vredno, pa si razglasil hvalo po Glasniku, vem, še preden ti je knjiga v roko prišla, da bi jo bil mogel prebrati, drugač ne vem, kako bi bil postavil v en list Glasnika omenjeno „pisarijo“ in pa hvalo Mlinarjevega Janeza. Verjemi meni, kar ti pravim resničen prerok: Mlinarjev Janez ne bo nikoli Svetin, še senca Svetinova ne, in ne more pa tudi ne sme biti, saj tako dolgo ne, dokler bo tako gerdo pregerdo slovensko govoril. Od kar se je izvila slovenščina Kremplju iz rok, ni prišla do zdaj še saj po mojem mnenju nobenemu hujšemu v pesti, ki bi jo tako pestil, tako gerdo in neusmiljeno z njo ravnal, kakor g. Kočevar. Jezik, naj bolje še slovenskemu podoben in na posamnih krajih, ne bi djal za nič, ni ne slovenski, ne hrovaški, ne srbski, ampak neka čudna zmes, ki sem jo na kamen zasul, da bi se mlela, pa se ni hotela nikakor mleti. Kamen se mi je trikrat polepil in skerhal, da sem ga trikrat preklepal z novonaojstrenimi kladvi, preden se je zmlela ta vlažna zmes, in raje bi jedel pezdiranje, kakor je djal Levstik, kakor pa kruh iz te moke, ki ne bo teknil ne Slovincu, ne Hrovatu, ne Srbu, saj mu mora v želodcu obležati, če mu je Bog še tako terdnega dal. Vidim, g. Kočevarja so navdihnile besede rajnega Prešerna:

Gorjačarji, tatovi in cigani
 Po svojim govoré; kogá za silo
 Nam v bukvah jezik svoj imeti brani?

*) „ako bi se jej pri drugi izdavi semtertje popilila beseda,“ pravi Glasnik. Zagovarjal je Gl. zanimivo domačo snov, jezika pa nikar ne. Vr.

vidim, da je g. Kočevar ta le Prešernov zlati uk poslušal in zastopil:

Ne bod' mo šalobarde! Moskvičanov,

Slovenci moji, jezik mi berimo,

In kar nam všeč bo, uzmat se učimo

Od bogmejov na meji otomanov.

Iz kotov vsih od Skjapetrov do Šamanov,

Tak kakor srake gnjezda vkup nosimo,

Besede ptuje, z njim' obogatimo

Slovenskih novi jezik Ilirjanov.

G. Kočevar pravi v predgovoru: „nisam se držal ne „železnih pravil“ ne izključive slovenščine, ampak bližal sam se v slovstvenih odlikah (?) i sem ter tje tudi v poedinih izrazih hrvatsko- srbskomu poreklju,“ to je po mojem mnenji: nisem pisal po nobenih pravilih, nisem pisal ne po slovensko, ne po hrovaško, ne po srbsko. Meni se pa zdi, da vsak, kdor kaj hoče pisati, pisati mora saj po kakih pravilih, če ravno ne po železnih. O Navratil, Navratil! nesrečna tista minuta, katera ti je vdihnila, da si zapisal izraz „železne pravila.“ Bog ti greh odpusti, saj kó si pisal te besede, mislil nisi, da jih bo kdo umél takole; kogar mika pisati, piši po svoji butici, kakor veš in znaš, ne uči se slovnice, ne uči se jezika, ne oklepaj se v nobene slovniške pravila, zakaj zvedel bi svet, da ne znaš slovnice, da ne znaš jezika, „ako ravno so pisar postati tvoje želje.“ Navratil, o srečen človek ti! poterdila se je brz methoda tvojega poduka. Ali si pač mislil, prosim te, povej mi, da boš dobil kdaj učenca, ki bo tvoj uk tako poslušal in tako umel? G. Kočevar ni namenil tega delca vsakemu priprostemu Slovincu, vsakemu priprostemu Hrovatu, ali vsakemu priprostemu Srbu, ampak tistemu Slovincu, tistemu Hrovatu in tistemu Srbu, „kteri se je malo čez prag svoje hiše po svetu ogledal,“ to je po mojem umenji: tistemu Slovincu, ki zna slovensko in kolikor toliko hrovaško in srbsko, tistemu Hrovatu, ki zna hrovaško in kolikor toliko srbsko in slovensko, in pa tistemu Srbu, ki zna srbsko in pa kolikor toliko hrovaško in slovensko. Če je tedaj g. Kočevar namenil pripovedko takim, ki znajo kolikor toliko vse te tri narečja, naj mi verjame, da bi bil vstregel vsem tem, če bi bil spisal to delce ali čisto po slovensko ali čisto po hrovaško ali pa čisto srbsko. Ali tako kakor je pisano, všeč bo le malo Slovincem, to je tistim, ki so veseli, da pride le kakšna knjižica na dan, bodi si kakoršna koli, Bog ve ali kteremu Hrovatu, gotovo pa nobenemu Srbu; dvomim tudi, da bi moglo biti po godu celó peščičici tistih Slovincov, ki bi radi zvarili iz imenovanih jezikov en sam nov jezik, ki bi ne bil slovenski, ki bi ne bil hrovaški in ki bi ne bil srbski, ampak bi bil po njih krščenji jugoslovenski, to je, pravim, ki bi bil ideal jezika, s kterim

Prekosili res bomo vse narode
 Nar starši med jeziki jezik bode,
 Ki se iz te čobodre bo naredil.

In kdo si upa reči, da jezik, kakor ga piše g. Kočevar, ni prava čobodra? Zdi se mi zlo, da še tisti, ki jim blodi po glavi jugoslovenski jezik, ne bi hoteli take čudne zmesi, ker tudi ti hočejo, da se piše po pravilih in ne da se piše brez pravil, brez slovnice, s slovenskimi besedami pa z nemškimi mislimi, po Kočevarjevo. Jaz menim, da ga ni na vsem slovenskem svetu človeka, ki bi mogel hvaliti tak jezik. To je res, braniti ne moremo nikomur v svojem jeziku bukev izdajati, smemo pa to, kar pride na dan, če je dobro hvaliti, če je grdo in slabo grajati. Da g. Kočevar graji ne bo ušel, vedel je sam, ko je rekel, da bi se utegnil kdo spotikati ob njegovo pisavo. Vendar je toliko srečen, da pravi, da se sme vsak spotikovavec zoper njega oglasiti v naših časopisih. To me veseli, da se kritike ne boji; tak človek je še nekaj vreden in daje dober up, da bo še kdaj kaj iz njega; veš, da se mu ne zameriš, če mu resnico poveš, veš, da ga ne odženeš z grajavno besedo. Jaz moram reči, da sem se prav na vsaki strani ne po enkrat, da sem se po večkrat spotaknil, tolikrat da, če bi hotel vse ali pa saj večidel spotikljejev napisati in povedati, zakaj je kak spotikljej, napolnil bi toliko popirja, kolikor ga počerka Glasnik v dveh mescih. Povest ima polno takih scen, ki človeka, ki se je količkaj ogledal po nemški literaturi te vrste, tako živo opominjajo nemških pripovedek, da se mu ni mogoče ubraniti misli, da je g. Kočevar nanosil scene za svojo pripovedko iz takih gnjezd, kajti so nekteri stavki in posamezni izrazi tako pisani, da jih Slovencu, ki slovensko misli, ni mogoče drugač umeti, da si besede na nemško preloži. Toliko je germanizmov, da se mora vsak čuditi, kako je vendar mogoče dan današnje dni tako pisati. Ljubi moj, da ne porečeš, da obrekujem g. Kočevarja, naštel ti bom nekaj, to da le nekaj germanizmov in drugih napak. Beri te le: skoro da bi nazaj vzel svoje dovoljenje (7) namesto: oporekel; zapazila sem koj, da je slabo razpoložen (11) namesto: da je slabe volje, da je čemerem itd.; vem da po hrovaških mestih nekteri tako govoré, pa vendar ni prav; spod ramu ga vzameju (24) nam. prijeli so ga pod pazho; vsaki rog svojega noža sgrabi (38) nam. vsak zgrabi nož za svoj rog; grof nazaj zavrne (39) nam. reče, odgovori itd.; kar sam si predvzel (39) nam. kar sem si namenil, kar sem sklenil, odločil itd.; kadar bom gledal vašo (!) davenje spod roki rabeljnovi (!) (49) nam. kedar bom gledal, ko vas bodo davili rabeljni; vkljub nočem odstati od tebe (50) nam. nalašč nočem, da bi te ne dobil, ali kako drugač; v farni crkvi k svetomu Danilu je vabilo velikim zgonam k jutrnem (!) opravi (50) nam. v farni cerkvi pri svetem Danilu je vabilo z velikim zvonom k jutrnemu opravi; drugač ni pri meni pristopka

(52) nam. drugač ne sme nikdo k meni priti; ga grof nareži (53) nam. se mu grof zareži, ali grof vanj zareži; nisam danas ravno razpoložen pridige poslušati (53) nam. ni me volja, ali nimam volje, ne mika me, itd; kaj misliš, da se bom s teboj okol pričkal (herum streiten 54) nam. s teboj pričkal; dekla mi je pod zaštitom molčanja povedala da... (61) nam. dekla mi je povedala, ko sem jej obljubila, da bom molčala, ali pa kako drugač; grof mu je vse naprej vlekel (56) nam. očital; v ta hip se uže čuti za roku prijeta (62), v ta mah se čuti zadje za zatilnik prijeta (71), se čutita od vzad za rami prijeta (123), ki jih je uže cela vas mrtva menila (128) nam. v ta hip čutita, da jih je nekdo za roko prijel; v ta mah čuti, da ga je nekdo za zatilnik prijel; čutita, da sta od zad za rami prijeta; ki je menila vsa vas, da sta mrtva; starešinstvo je izvolilo novega načelnika v osebi Mlinarjevega Janeza (73) nam. je izvolilo Mlinarjevega Janeza za načelnika; ako si ravno danas za viteza vdarjen bil (77). Morebiti mi porečeš: stoj ti, saj je prav to: za viteza vdarjen, Vertovec je tudi djal: kakšenkrat je mlad in glasovit vitez po več oprodov iz okolice v viteze udaril (obč. zgod. 400). Veš kaj, to ti jaz pravim: jaz častim Vertovca in njegovo lepo prelepo slovenščino, ali tudi on jo je kdaj zagazil. Zagazil je zlasti takrat, ko je začel rabiti predlog „v“ za nemški „zu“ ali „für“ pri glagolih, ki pomenijo „voliti.“ Mož je mislil morebiti, da je tako, kakor ljudstvo govori: koga izvoliti za kaj, germanizem ali kaj drugega, pa je izvolil namesto „za“ predlog „v.“ To rabo so jeli nekteri posnemati, zlasti g. Hicinger in drugi veči del po zgodnji Danici. Ali meni se ta raba strašno neslovenska zdi, ker ne vem, zakaj bi bil germanizem „za“ kakor ljudstvo govori, ne vem, zakaj bi bilo bolje prav rečeno: dá se od novega papeža v cesarja kronati, kakor pa: dal se je novemu papežu za cesarja kronati (394), ali: puntarski knezi so Švabskega Rudolfa v zoperkralja in cesarja volili, kakor pa... za cesarja (393). Tudi izraz „udariti“ ni nič vreden in se ne sme rabiti, čeravno si vsak lahko misli, zakaj je rekel Vertovec: v viteze jih je udaril, ali v ritarja ga je udaril. Ali vrniva se na prejšno pot. — Star je izgledal kakor zemlja (83) nam. star je bil viditi, ali pa kako drugač. Res da pravi kak Ljubljčan: kak pa ven gledaš? ali Varaždinec: kak van glediju: ali pa izgledaju, toda to ni po slovensko in je po deželi veči del popolnoma neznano. Bil sem, zdi se mi 1849. leta v Ljubljani pri neki očitni sodbi. Tisti, ki je izpraševal, prašal je dekleta, ki so jo dolžili, da je dete umorila: kako so pa vile vun gledale? On je hotel prašati: kakšne so pa vile bile? Dekle je odgovorila: ne vem, kateri konec je kviško gledal, kateri je pa v tla molel. — Grd germanizem je tudi preobilna raba prisvojivnih zaimen: svoj, njegov, njen itd.; neki nepopisljivi (!) angeljski smehljaj se ji je igral na

njenem obrazu (?) nam. na obrazu; janku je imela pasom zpod-pashanu, da su se jejne nožice kaj mikavno vidile (2) nam: da su se ji nožice.; še enkrat ponoviju svoje vprašanje (4); ko su ju zavolj njene jezičnosti iz grada odpravili (9); v njegovem obrazu se mu je vidila neustrašljivost (14); iz nožnic jegovih se mu je svetil srebrem okovani rog širokoga noža (14); itd. skoraj na vsaki strani. Tu sem ti le nekaj germanizmov naštel; kadar boš pa sam knjigo dobil, vidil boš, da sem ti jih le malo malo naštel, da boš našel sem pa tam cele strani samih germanizmov, in le vmes kakšen domač izraz. To pa dela, da beseda ni lahko umevna in ne blagoglasna, in da ji ne pači nekaj, ampak dokaj manj navadnih izrazov in ne nekaj, ampak polno nepravilnih hib domačega lica. Saj ni hodil g. Kočevar po nobenih slovniških pravilih; naredil si je sam svojo slovnico mogoče da s pravilom „*variatio delectat*“ in po tem pravilu rabi postavimo prilog zdaj v določivnem, zdaj v nedoločivnem pomenu, kar ni po slovensko, ne po srbsko; besedice, ki navajajo oziravne izreke, stavi kakor se mi zdi, zdaj z relativno obliko zdaj ne: gledale ste me kakor pas psa kada kost gloda (5), in tako Bog še kolikrat; pri negacijah rabi 2. in 4. sklon, kakor mu ravno na misel pride; ime in prilog sklanja prav slobodno, post: ženske imena na — a dela v 4. enojnem sklonu na — u in na — o: v desnoj roki je imela lesketeči srp, v levoj je pa motiko čez ramu držala (2); Jaka ju za roko v hišu pripelje (25); služila je za to (!) malu kuhinsku (9) itd; množni mestnik pri imenih možkih in srednjih dela na — ih in — ah: v letah (9. 32), svetnikah (19), kotah (22), vratih (22), poveljah (48), oglah (37), potah (36); v naših vinogradih, v naših spašnikih i gojzidih (44); instrum. plur. dela na — i in — ami: gumbami (14) lasami (62); subst. neutr. dela v plur. na — a in — i: kolesi so bili zavolj svetoanskega (!) praznika vsi zaprti (37); naj veči krdeli su prihajali (1); adjunct. v dat. dela na: em, om, omu, v loc. na om in em; naj bolj čudne posebnosti ima pa pri predlogih: pred svojem edinem detetu (4), spred velikem oltarju (67); pred sodbi (69), pod lipi (13) pod mlinarjevem kozolcu (36) spod pazhi (16) spod njegovi kuti (26) spod bridki martri (40) spod roki rabeljnovi (49) s rumeni rožici (14) s celi trumi (31) s celi slovenski i nemški gospodi (78) s ti četici (81) s ti pogodbi (88) s tim naročbam (52) š nji (61) s martri božji (90) s celi četi (92) s celi tvoji ponočni drhalji (92) s ti novici; s divjo obraščeni bradi, s grčevi bakli (75); za mizi (24) ječu za ječi (84) za starimi vrbi, ki so nasajene bili (92), pesmica za pesmici (70) za tabljici (73) med ljudem (49) med tem dvem zadregam 58; iz očeh (26) iz tleh (122); na nožama (30) v vami (36) v nam (75) v kterima (2) nad vam Teharčanom (48) za ušesam (5) k večem (9) k jutrnem (56) k večernicami (16) po svojimi ogledvači (60), od stotinah miglečih zvezdic (36) od to (17) proti tridesetimi (93). Kaj je to, kako je to,

zakaj je to, kdo ve? ali more kdo tako govoriti ali pisati? Nihče ne more — ne, ne, gosp. Kočevar more in mislim, da je on edini med Slovenci, ki more. Še je drugih čudnih oblik dovolj: srebrem (15. 34) bivolev (72) šatorev (69) venčanjev (6) nakladi (32) spolneš (33) prekolnjen (51) zapletilo (48) gnetilo (73) reči, priseži (74) imperat; vidima (7) zagreznima se (123); supina ne pozna (32. 36. 71); participe čudno dela in še čudniše rabi; ne ve da perfektni glagolji nimajo razun rekoč part. praes. zato pa dela: zapazaje (16) zaukaje (22) poprašaje (24) obsijaje (47); zapazaje (16) stoji nam. zapazivši; zaukaje (22) nam. ukaje ali pa zaukavaje; poprašaje (24) nam. prušaje ali popraševaje; obsijaje 47 nam. obsevaje, motraje (3) nam. motré ali pa zmatraje, obrišivši (25) nam. obrisavši; pogledavši (69) nam. pogledovaje; vstavši (65) nam. vstavivši, zatrobši (72) nam. zatrobivši; izkladivši (118) nam. skladši; strežaje (89) nam. strežé, zahajoče (89) nam. zahajajoče; igraječimi (121) igraječih (122) nam. igrajočimi—jočih. Kdo mi more pametno razjasniti te le besede, ki stojé na 59. strani: po odzgonenju nabijeju štuke i na vse čitiri strani pokneju, ljudje budivsi (!), da naj vstajaju. G. Kočevar juho „gloda“ (70) vodo „stresa“ (62) in z nožem v srce „pahá“ (79) itd itd. — Vidiš, ljubi moj prijatelj, da tak človek, ki tako piše, ne zna slovensko, da slovnice čisto nič ne ume, da slovensko misliti ne zna. Jaz bi tedaj svetoval g. Kočevarju: gospod Kočevar, preden mislite spet kakšno knjigo pisati, vzemite najpred v roko slovnico, pase je dobro učite, da se vaskake slovniske pravila če ravno neželezne primejo, ker vidite, da brez pravil pisati ne gre. Kadar se bote slovnice naučili, tedaj se pa trudite po slovensko misliti, da ne bote pisali nemško s slovenskimi besedami. Ako bi ne bila to vaša „prva skušnja na polju slovenske književnosti,“ pogledala in pogovorila bi se bila vse drugač;“ miril bil bi vaše delce vse „inim mirilom,“ segel bi še kam drugam, ne zgrabil vas samo za jezik. Tebe pa prijatelj moj, ki si imel toliko srca in ljubezni do mile do premile slovenščine, da si prevzel sitno delo: vredovanje Glasnika, rotim in zaklinjam iz gole ljubezni do slovenščine pri vsi tvoji vroči in znani ljubezni do našega jezika, da natisneš to celo pismo v Glasniku, da zve g. Kočevar in vsi tisti, ki kvarijo in pačijo jezik, namesto ga po pameti lepšati in čistiti, kaj mislim jaz in kaj mislijo, drzno pravim, vsi pravi Slovenci z menoj, ki ljubimo svoj jezik, da ne maram, da ne maramo za tisto hvaljeno idealno jugoslovenščino, ki ni in ne more biti drugega nič, kakor lepa prazna puhla domišljava, prijetna sanja, ki se ne more in se ne bo nikoli vresničila, in mine, kakor se prebudiš iz spanja; stvar, ki sveti kakor megla, ki jo obseva svitla zarja iz delje, ki pa zgubi vso lepoto, kakor bliže prideš. Ne boj se, da bi ta graja škodila Glasniku, da bi škodila naši literaturi; ali mar ni vsem znano, za čim je poginil tako obljubljeni Vedež, za čim je umerla Slovenska bčela? Vsak vé, da je Ve-

deža zakopala tista nesrečna mešanica, da je smrti pomagala zadušiti Slovensko bčelo tista silna jezična zmes, ki se je po vsi pravici in to na veliko veliko korist branijo in ugibajo Novice, Danica in vsi sedanji časniki. Z Bogom!

Podobnost gregovščine in slovenščine.

(Konec.)

λαιος, lev, - a, - o; λαισιος, lasnat, - a, - o; λαχαινα, λαχεια, λαχη, η, leha; λεβρις, η, (kačji) lev, od kodar je dalje leviti se; λεγω, legam, ležim; λειβω, livam, lijem; λειχω, ližem; λεχος, το, leha; λινον, lan; λοπαω, lupim, λοπυς, η, lup; μαια, majka; ματηρ, mati; μαχομαι, maham se (fechten); μανσομαι, mamim; μειον, manji; μειρω, merim; μελε, mile! ljubi moj! μεθαλλομαι, metati se, skakati; μηγων, mak; μηνας, μηνη, mensec, mesec; μενυς, manj ali menj; μεσσωτηρ, mešetar; μεσος, μεσσος, vmes; μαζωω, mažem, kuham, emazim, emaza, čemažim, čemažar, nesnažen kuhar; μεισομαι, mekečem; μναειν, meniti, misliti; μορος, ο, μοιρα, η, smert, mor; μυκιομαι, mukam; μυλη, mlin; μυραινα, η, mreña (riba); μυριζω, mirisim; μυς, ο, miš; μυσω, mižim; νεος, nov; νυξ, η, noč; νων, najen, t. j. naju dveh; ξουθος, žut; ομηχλη, megla; οδευω, hodim, οδος, pot, hod; οξυω, ojekam; οις, η, ovca; οινος, vino; ομιλω, omilim, rad komu milost ali ljubezen skazujem; ομιλος, gomila; ορος, gora; ουρανος, raj, nebo, priliči rajnk. V slovenskem je tu sprednji u opušen, kjer pravimo raj namest uraj, kakor tudi rok (strah) lat. Genius, namest vrok, n. pr. slišim ropot; moj rok hodi. παλτον, το, balta; παχυς, pahnjen ali neumen; πεντε, pet (primeriti je tudi druge številne imena med seboj); πελλυος, plut, podplut, poltne barve, bel, bled, (lat. pellis); πεξη, peš; περδω, perdim; πλημη, plima (die Flut); πιομαι, pijem; πλωω, plavim, čoln peljam, veslam; πλεχω, prihodnji čas, πλεξω, pletem; πλαξ, plah, plašen; πλαζομαι, plazim se okoli; πλυνω, polinem, poplahnim; ποταμος, potok; πορω, poročim; πυθειν, πυθανομαι, pitati, vprašati; πυρ, ogenj, pereč ogenj, perečica; πυρρος, ognjene barve, pirhast; πυρος, ο, pšenica, pira, ki je neka baža pšenice; πριαμαι, kupim, primem, na se primem; σαγγηνεια, sak; σαλαμβη, η, slombe ali prislonjene vrata, zaslon, dimnik, ki je zaslonjen; slombe so še zdaj pri Tubinjcih podpornje okoli dreves, da se te od obilnega sadu ne polomijo. Hesychius pravi, da so se đuri ali prazdnija med vratmi σαλαβη ali σαλαμβη imenovale; pa ta beseda je bila le pri divjaškem ljudstvu, zlasti v Tesalii znana, in se kaže sosebno slovenska. Slovenci v svojem divjaškem stanu pri kočah niso imeli vrat na krivkah, da bi se bile obračale ali vertele, ampak so jih le prislanjali in podperali, kakor se dela še s pokrovi pri pečéh. Zato se na Pivki pokrov od peči zaslon še zdaj imenuje. σαρον, το, σαρος, ο, šara, smeti; σαρωω, šaro spravljam, pometam. Temu je po korenini v rodi šariti, zašariti, dosti šare ali smetja napraviti; σελις, η, prostor, selo; σελω, želim; σηθω, skoz sito sejem; σιτος, žito; σιτευω, sitim; σιαγων, bradelj,

zajak, der Kinnbacken; siagones, zijačine, zijavnice, die Muskeln der Kinnbacken; σαλος, salo, tolša; σιδηρος, železo, sidro; σκαπτω, skapam; σκαφη, škaf; σκοτειος, skotjen, nezakonsk; σκυτος, škit; σμερδαλεος, σμερδνος, gerd smerdliv, σμερδνος, smerten, strašen; σπηλυξ, špilja, jama, šupel kraj; στελλειον, štilj; στενα, stena, zagata, soteska, kraj pod stenami; στυγος, tuga; Στυξ, Tuga t. j. tuge polna ali tugo budivna reka v Jadu ali peklu; στυγανος, στυγνος, otožen, tužen, komur se toži; σvs, 'o, 'η, sviné, svinja, συηνω, svinjam; συν, conjunct. s, so; σφεις, svoj; σμηγιον, čbelji roj, ali čbelarski panj, ulj, množica, smenj; ταυρος, tur, bik, silna in močna žival; ταχυ, taki (ilirsko namest slovenskega koj); τεμηριων, razgled od tak in mera; τειρω, terem, τελειος, cel; παρασσω, strašim; τεινω, tñem, teti, sekati, od tod tñalo, tñala in tñalovna; τηθια ali τηθεις, teta; τηθη, stara mati, babica; τηγω, tečem, topim, raztopim; τεκνα, tikva, buča, zlasti podolgasta; τρεω, prihodnji čas τρεσω, tresem; τροπισ (lat. tropis) trop, tropine v vinarstvi; τοδε, tod, semkaj; τοιος, zatoj - a, - e; τυρος, sir; υαινα, svinja, υλευω, lajam; υσερα, 'η, usta, t. j. maternica; φυγω, begam (lat. fugio); φηλητης, falot; φοιταω, pojdem; χαινω, zinem; χατευω, hočem (hotjem) hoteti; χειμα, zima; χελυς, želva, črepaha; χλαινα, halja, možka obleka; χλαις, 'η, halja bodi si že možka ali ženska, iz ohlane ali iz tančice; χρη, gre, spodobi se, τουτο, χρη, toto gre, to se spodobi; χυδαιος, hud; χωμα, hom, holm; χωνυμι, nasipam, hom delam, homim.

Slovenski besednik.

Δ Iz Dunaja 10. julija. Dragi moj Glasnik! Ker bere svet o vojski najrajši od vojske, naj ti napišem kaj takega, da napolniš prazno mestice. 4. t. m. ob 2. popoldne so pripeljali na Dunaj v novo Franc-Jozefovo vojašnico kakih 650 ujetnikov francozkih in sardinskih, kakor je bilo napovedano. Zijalasti Dunajčani so jih stregli in zijala prodavali že 3 ure poprej od južne železnice do vojašnice. Lahko so vidili vsakega od nog do glave: Sardince, erdeče-hlačarje Francoze, Zvave*) in Turkone;***) ali jaz siromak nisem utegnil za časa; ko prisopeham ob 1/2 3, vsi so bili že v vojašnici, pred njo pa množica zijakov. Pri ti priči je bil eden več; pa jih je prihajalo še več. Kdor je zakasn timer, da ni vidil ujetnikov od nog do glave, rad bi jih bil vsaj od glave do pasa. Zijamo do treh, pa le ni nobenega k oknu. „Brez zamere, ne smejo li k oknom?“ poprašam našega stotnika. — „Še južinajo.“ — Trebalo je tedaj še poterpeti. Kar se zagatijo vse okna 2. 3. in 4. nadstropja desne polovice, te strani, ki gleda proti mestu, s samimi glavami kakor z bučami. Vse se oveseli. V 2. so bili Francozi, v 3. in 4. pa Piemontezi. Francozov je bilo vsake verste, nekteri izmed njih so bili gologlavi, nekteri so imeli erdeče kape z usnjatim senčnikom, Zvavi in Turkoni pa erdeče turške kape brez senčnika (fez) na glavi; mačke, ki jih pritikajo Turkonom na vojski,

*) „Zvavi“ so Francozi (po rodu) kerščanske vere, le opravljeni so po turški.

***) „Turkoni“ so pravi Turčini, moh. vere, iz Afrike.

pa nisem vidil ujetim na plečih. Pa tudi na vojski jih nimajo. Bosa je ta, kakor drugih več. Ujeti Francozi so sloneli do malega goloroki, le nekteri so bili v sivkast plašč zagernjeni; samo en husar francozki, lep, velik bradat korenjak, ta ti je bil ves opravljen in je moževal s svojimi erdeče prepletenimi persmi in škerlatasto kapo (fez), da ga je bilo res kaj lepo viditi. Hale Zvavoske so bile pa dobro zaprašene in obnošene. Med Francozi je bil eden že jako sive brade, pa še terden možak; nekterim izmed teh se je lesketala na persih sreberna svetinja, s katero so bili osvetinjeni za posebno hrabrost. Mahom na prvi pogled se je znalo Francozom, da je velik razložek med njimi pa med Piemontezi, ki so gledali v sivkastih plaščih, pokriti z ravno takimi srednje visokimi lahкими kapami brez senčnika vsi molčé in zamišljeni z oken na zbrano množico, med katero se je tudi bolj šepetalo kot na glas govorilo. Vsak je stermel in mislil menda sam s seboj: taki so tedaj oni, ki so nam premogli junaško vojsko pri Magenti in na Solferinu! Nehotoma sem jih primerjal jeklenim našim rojakom in drugim koščatim vojščakom našega cesarstva, pa majal z glavo. — Vendar so bili Francozi, kolikor sem jih vidil, vsi možke postave, gibčnega života; med Piemontezi je bilo pa veliko šibkih, katerim je gledalo, rekel bi, še mleko iz za zob. Med njimi na zadnjem oknu 4. nadstropja proti Vidni je slonel tudi mlad Garibaldi-jan s černo halo in s črnim perjem na okroglem, tudi črnem klobučku. Čedalje več sveta je vrelo k vojaščnici. Moški in ženske, staro in mlado — vse se je gnetlo, da se niso mogle straže pod okni več šetati, kakor bi se bile rade. Zato so počele svet odganjati in se mu groziti s puškami; pa niso opravile veliko. Iznenadi se pa umaknejo vse straže izpod oken in prejdejo v vojaščnico, to se ve da ne same ob sebi, ampak po povelju. „To je pametno!“ zavpijemo vsi vkup in silimo bliže do ujetnikov — celo do jarka ob zidu. Kolika radost! — posebno, keđar so jih začeli na okna obešati in do tal spuščati. — —

Vidim te, kako debelo gledaš, in se čudiš, da nisi tega bral še v nobenih novicah — pa je vendar res. Toda ne smeš misliti, da so obešali „naši“ Francoze in Piemonteze, — ampak Francozi s Piemontezi vred so obešali . . . pa tudi ne „naših,“ (ki so jih stražili v izbah in pomaljali glave) neg svoje čake, kape in vrečice so obešali najprej prebrisani Francozi, za njimi pa tudi Piemontezi na svojih (zvezanih) erdečih in modrih obratnicah in pasih, ki so podobni dolgim rutam, ter jih spuščali z oken 2. 3. in 4. nadstropja do tal. Fantalini Dunajski so umeli mahom ta novi jezik, prestrezali zaporedoma te nove sake, in sačili med ljudmi tlinke*) in denar, kar je kdo dal, ter nosili te „ribe brez plavut“ pod okna, da so jih vlačili fran-

*) „Tlinka“ je imenoval po besedah g. L. Svetca neki kmet blizo Kamnika cigaro. Namesto „smodka“ bi se moralo po naše reči: smojka — (pri-smoditi, pri-smojen, „Loška smojka.“).

cozki in laški ribčiči k višku. Nekterim se je zdelo to malo čudno, da se daje v bogajme tako obilo sovražnikom, „oni ne dadó našim, vem da ne, trohice.“ — Kaj pa da ne! niste li brali v novicah? — Pri priči**) pride babel, ki je nabirala, do babele, ki je stala blizo mene, govore: „prosim, darujte kaj siromakom!“ — „Nate! saj so ravnali z mojim sinom v Milanu tudi prav lepo“ veli moja sosedin in verže 3 šestice v erdečo čako. — „A, če je temu tako, reče nekdo, moram tudi jaz kaj dati. — Tako so sačili in vlačili celo uro, dokler sem jih gledal. Posebno delaven je bil neki erdečehlačar, ki je počenil na okno, tako, da so se mu vidile tudi erdeče široke hlače, perve, ki sem jih vidil na živem francozkem vojščaku, (poprej sem jih le na podobah.) Čast Bogu, da sem vidil vsaj enega od nog do glave — in ohlapne erdeče hlače!“ Ne smej se mi; po moji misli je najbolje, da vidi človek kako stvar sam s svojimi očmi, in to pravo pravcato stvar. Podoba, bodi si risana ali rezana, ni stvar, ampak . . . podoba njena. S tem pa ne zametam „uzornega“ nauka povse; le pravim, kaj je bolje. Pa saj sam veš, da so podobe ali obrazi le za silo. Kam sem zakolovratil?! Od ujetnikov v „uzorni“ nauk! —

Ravno sem odhajal, kar spusté z okna 2. nadstropja veliko kositaro posodo po vervi. Fantalini vgonejo spet berž, kaj to pomeni; ne bé ne mé, mahom jo odvežejo, pa hajd spet beračit! Tudi babele so jim pomagale. Za denar kupijo piva; polne posode so si vlekli žejni ujetniki veseli spet po vervi nazaj, in se zahvalili molčé, odkrivši se, kakor vsaki pot poprej. Glej, tako so ravnali verli Dunajčani z ujetimi sovražniki. Res, da prevari Dunajčan rad, kdor se mu da, posebno obertnik, rokodelec, tergovec itd.; ali kedar so je treba pokazati in siromaku iz nesreče pomoči, ondi se tudi rad pokaže.

Tako se je godilo neki tudi potem, ko sem prešel, do večera. Nekdo je vteknil v vrečico celó desetak (bankovec). Na posled so jim pa počeli darove skozi okna metati, in so jih metali, dokler se ni vernila straža, ki je prišla stražit, da ne bi spuščali urni Francozi, Lahi in Turkoni po noči tudi sebe po svojih obratnikih in pasih tako, kakor so po dnevu vreče itd. Ali svet se ni htel iz lepa umikati. Ko so počeli stražarji za strah z bajoneti proti množici suvati, potem se je pa poberalo berž vse malo in veliko. Rad bi bil zvedil, preden sem šel, kedaj bodo ujetniki spet odhajali, da bi jih vidil še bolje; pa nisem mogel. „Dan je odločen (jutri), ura pa ni odločena,“ tako se mi odreže priljudni stotnik, kterege sem vprašal. Zato nisem htel iti drugi dan na prezo, zato nisem vidil vseh od nog do glave, in zato dragi moj Gl., ti jih ne morem bolje popisati. Drugi dan so jih odpravili (sam ne vem ob kolikih) res po železnici do Berna, od ondi pa na kolih v Znajmo (Znaim) nam Moravskem, kjer so ostali. — Tudi na Dunaju je strašna vročina noč in dan, tako da mislim, da se moram zdaj zdaj stopiti.

*) „Pri ti priči“ in „pri priči“ — oboje pravijo. Pis.

Iz **Tersta** mjeseca Srpnja. **Iv. Baštian** — Kojgod je navikao pozorno motriti svako i najmanje gibanje na našem književnom polju, bit će opazio, kako se od neko doba spet pojavljuje ona uzvišena, plemenita i spasonosna težnja, što ju književnom uzajemnošću nazivamo. Kaogod mora svakoga od nas neugodno dirnuti, kad čita u kojoj našoj knjizi il časopisu o nekoj posebnoj: srbskoj, ilirskoj, hrvatskoj il slovenskoj književnosti; tako isto mora da ga razveseli svaki i najmanji korak, što se pram jedinstvu i književnoj slozi učini. A kako i nebi, ta jedino otdud zavisi sva naša književna budućnost.

Reć bi, u opće, da su se naši jugoslavenski spisatelji, hvala Bogu, jur podobro osvjedočili, kao im treba jednim općim jezikom pisati, ako žele, da se njihovim knjigam bar tiskarina naplati. — Vrlo dobar znak doisto; nu reć će tko: koj je taj opći jezik, kojim bi imali pisati svi jugoslavenski spisatelji. Na to mu odgovara javno mnjenje jugoslovenskog sveta. I doisto kojim drugim nego jezikom u Evropi, za talijanskim, najljepšim: — jezikom Gundulićevim, Vukovim, Vrazovim i Mažuranićevim, koj više manje svi razumimo od Soče do Balkana. To će jednom i biti za stalno; a u nama stoji, da bude što prije. Taj jezik će se malo po malo i po Sloveniji u više škole uvjesti; a slovenski književnici bi mogli već i sada njima pisati sve, što nije izključivo prostom puku namenjeno; i to bez ikakve škode domaćeg narečja. To isto vriedi i o drugih narečjih na jugu, što će se vriemenom svi, kao toliki potoci, u jedno steći. — Dapako okrunimo svetu uzajemnost našu, bi imali svi, koliko nas god ima na jugu, gradjansku ćirilicu poprimiti, zlati taj vez, koj bi nas spojio za ostalim veličanstvom naroda Slavenskoga.

Trebalo bi, najzada, to naše sjedinjenje jednim imenom označiti i opredieliti, kako da prozovemo taj opći naš jezik. Ja mislim, da nebi s gorega bilo, kad bi mi u tej stvari Talijane nasledovali. Oni svoj jezik zovu toškanskim naspram narečja mletačkog, lombardezkog, piemontezkoga i ostalih, što se ih sijaset uzduz celog poluotoka čuje, a zovu ga talijanskim, naspram svim tudjim jezicima. Tako i naš jezik je srbski, naspram narečja slovenskog, hrvatskog i inih podnarečjih; imao bi se pako zvati jezikom jugoslavenskim, naspram sjeveroslavenskim i vsim neslavenskim jezikom. Al eto gde netko veli: zašto nebi taj jezik, kad je srbski, samo srbskim zvali? za ništa drugo, nego zato, što nismo svi Srblji, koj ga razumimo a pišemo, a svi smo bogme Jugoslaveni. On je srbski po grani jugoslovenskoj, što ga najbolje govori, a jugoslovenski po narodu, koj ga vzdigne na čast svôg književnog jezika, kaotakodjer i po svôm zemljopisnom položaju.

To bi moglo zadovoljiti i Serblje, i Hrvate, i Slovence, i Dalmatince i Bošnjake i sve, što god nas je Bog dao; tim više što se o uzajemnosti radi, jedinoj spasiteljici našoj!

Te, o da mi je kada vidjeti njenu blagotvornu vlast od valovite Soče do biela Soluna, bi i ja sa starcem Simeunom radostno uzkliknuo; „Sad odpuštaš s mirom slugu svoga, Gospode, po rieči tvojoj, jer vidješe oči moje spasenje tvoje!“

* Predsednik igrališnega odbora v Zagrebu, g. Vukotinić, razglašuje konec presojevanja narodnih igrokazov, ki so bili vsled razpisanega darila odboru poslani. Perva cena (315 gld.) je bila prisojena znanemu pisavcu Mat. Banu za njegovo dramo „Dobrilo i Miljenka.“ Druga cena se nikomur ni mogla podati, tretjo (103 gld.) za najboljšo prestavo so pa prisodili razsojevalci g. Step. Horvatu za prevod žalostne igre „Tomaž Morus.“

* V Pragi se bo v kratkem spet v življenje poklicala najstariša naprava za razširjevanje knjig československih, t. j. bratovšina sv. Vencelava, ki je bila l. 1670 po Mat. Štiru, duhovnu iz jezuitskega reda osnovana, l. 1692 po višem škofu Praškem popravljena in l. 1785 popolnoma odpravljena. Njena istina, ki je bila predana normalnemu fondu, iznaša 15676 gld. v srebru.

* Dne 19. junija je umrl v Lvovu polski pisatelj Felicijan Lobecki, ki je bil l. 1853 vrednik „Dziennika literackega.“ Razglasil je v tem časopisu nekoliko odlomkov iz večje pesme „Žižka,“ mnogo manjših pesem, pa ljudsko pripovedko „Sobek Skorka“ in večo pesem „Večni mladenec.“ Njegovo poslednje delo je bila izverstna prestava Götheove „Iphigenie.“

* Kakor naznanja dopis iz St. Louisa v „Lumiru,“ se nahajajo Čehi tudi v St. Louisu v Ameriki. Mesto je razdeljeno v 10 okrajev; eden okraj ima skor le česke prebivavce; zato se imenuje sploh „česki okraj.“ Čehi imajo tam lepo prostorno cerkev z dvema krasnima altarjema, in zraven cerkve tudi šolo, kjer se vadijo otroci tudi v maternem českem jeziku. Njih duhoven je g. Trojan, rojen Moravan, ki podučuje šolarje v českem jeziku, ker ga sedanji učitelj ne zna; tudi organist je rojen Čeh. V cerkvi se glasijo le česke pesme, tudi pridige in vse molitve se opravljajo le v domačem jeziku. G. dopisnik sklepa svoj zanimivi dopis s sledečimi besedami: „A když po týdním zaměstnání se všichni do tohoto domu Božího sejdem, a při hlučných varhanech zazní píseň: „Bože, před Tvoú velebností“ atd., tu, drahý příteli, věřte, jest ta nejkrásnější chvíle, jaké jen zde žažiti mohu: neb vidim kolem sebe samé bratry Čechy! Slyším české slovo Boží hlásat a české písně prozpěvovat. Jest to veliký dar a velká rozkoš, kterou nikdo u vás oceniti nemůžete, když sta mil od vlasti — mezi toliko cizimi jazyky — mateřské zvuky slyšeti lze! A my pak milujeme se vespolek tak, jak Čech Čecha milovati má, a mnohdykráté mezi sebou přejeme si, bi též naši bratři v Čecháh také tak pospolu v lásce žili!“

Slovstveni Glasnik.

* Vieki djelovanje sv. Cyrilla i Methoda slovenskih Apostolov. Nacrtao Dr. Fr. Rački. — Pod tim naslovom je prišel na svitlo 2. zvezek premenitnega dela, v katerem se verno slika življenje slavjanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. V prvem

zvezku, ki je prišel na svitlo l. 1857, je v kratkem razložil g. pisavec deržavne in cerkvene zgodbe 9. stoletja; v drugem zvezku je pa razdelil bogato gradivo v štiri poglavja. Pervo poglavje predstavlja Konstantina in Metoda v neslovenskem svetu, drugo ju predstavlja v slovenskem svetu, tretje govori o Metodu na stolici panonske metropolije in šterto nam pripoveduje, kakó se je godilo slovenskim učenikom in panonski metropolii po smerti Metodovej. Te bukve ne popisujejo samo življenja imenovanih bratov, ampak obsegajo veliko množino zgodovinskih, zemljo- in mestopisnih, pa narodo- in življenjepisnih naznanil in čertic. Našel boš v knjigi verne naznanila o starem Solunu in o celem thraško-ilirskem polotoku, o Kerzonu, o Panonii, o Gorotanu, o Kocelovej okrajni, o Moravii na verhu svoje moči pod Svatoplukom in kako je prepadla, o Bolgarskej na temenu svoje slave pod Simeonom; dalje najdeš zanimive čertice o Kozarih, Avarih, Šaraceni, o južni Italii, o Gerkih in bizantinskem cesarstvu, o Bolgarih, Madjarih, o Slovenih peloponeških, o metropolii panonskej in dukljanskej, o horvaškem škofu v Ninu in o zadevah Horvatov in južnih Serbov proti vzhodnjemu in zahodnjemu cesarstvu, proti rimskej in carigradskej cerkvi itd. Važni so tudi življenjepisni obrisi raznih zgodovinskih oseb: Nikola I., Hadriana II., Janeza VIII. in IX., sv. Klemenca, cara Mihaela in Basilja, bogoljubne Theodore, Ljudovika in Arnulfa, knezov Mojmira, Rastica in Svatopluka, dalje Privina, Kocela, Rurika, bolgarskega Borisa in Simeona, Slavomira in Metodovih pomočnikov Klemenca, Nauma, Angelara, Sava in Gorazda itd. Knjiga, 342 drobno tiskanih strani debela, velja le 2 gld. 10 kr.

* V Pisku je pred nedavnim izšel prvi zvezek izbranih del slovečega ruskega pesnika Aleksandra Puškina, ki jih je v česki jezik prestavil g. V. Č. Bendl. Pervi zvezek (272 str.), prelepó tiskan, obsega pripovedne pesme Puškinove in dramatiško delo „Boris Godunov“; drugi zvezek bo prinesel njegov izverstni roman v verzih „Eugen Oněgin“ in tretji bo obsegal balade in romance, pa pesme liriške in narodne. Poslednjemu zvezku se bo pridjalo tudi pesnikova podobšina. Aleksander Puškin se more meriti z najboljšimi pesniki vseh narodov; tudi česka prestava se močno hvali; zato se more upati, da se bo prikupilo delo vsemu českemu narodu in vsem Slovanom, ki umejo česki jezik. Želeli bi, da bi se najboljše Puškinove pesmi kmalu tudi v slovenski vert presadile!

* „Novice“ prinašajo veselo naznanilo, da je g. Cigale že popolnoma dodelal nemško-slovenski del našega slovnika. Le še majhen dostavek in pa imena krajev, rek, gorá itd. misli g. vrednik še dodati. — V ravno tem listu beremo žalostno novico, da je v 27. letu za jetiko umerl znani slovenski skladavec g. Kamilo Mašek. Poslednje dni nam je podal še peti zvezek „slov. gerlice“ dr. Prešernovih pesem za svoj zadnji spomenik.

* Drugi zvezek gledišnih iger bo v kratkem prišel na svitlo. Obsegal bo dve igri „starost-slabost“ in „Pravi Slovenec.“

Slovenska bibliografija.

11. Kniga molitvena, v-steroj se nahajajo razločne ponizne molitvi, z-dvojim pridavekom, na haszek szlovenszkoga naroda na szvetlost dana. Sze najde v Radgoni, pri Weitzinger Aloysi 1813. 320 str. v dvanajsterki. (L. 1838. Drugi natis.)

12. Sztároga i nouvoga testamentoma szvéte histórie krátka summa na sztári szlovenszki jezik obrnyena po postúvanom Goszpoudi Kúzmics Miklósi, szvétoğa Benedeka Fare Dühovniki, ino Okrogline Szlovenszke Vice-Öspörössa. Z dopüscsenyom Králeszke Vizsoke soule Stamparie. Sze najde v Radgoni pri Weizinger Aloysi. 135 str. (hist. nov. test.) v mali Serki.

13. Svetega Pisma zgodbe iz starega in novega zakona. Pervi del, svetega Pisma zgodbe iz starega zakona. Drygokrat na svetlo dal Peter Dainko, kaplán pri mestni fari v Radgoni. V Radgoni v Alojz Wajcinger'ovemi knigiši. 1826. 160 str. v mali Serki. (V Dainkici.)

14. Kratka summa velikoga Katekizmusa z szpitávanyem i odgovárjanyem mladosti na navuk vu czaszarszki i králeszki dr'sanyoj. Sze najde v Radgoni pri Weitzinger Aloysi. 112 str. v mali Serki.

15. Kmet Izidor s' svojimi otroki ino lydmi, ali pripodobni navyki dobrih staršov za svoje otroke ino podložne. Knižica za vsakega kmeta ino težaka. Na svetlo dal Peter Dainko, kaplán pri mestni fari v Radgoni. 1824. V Radgoni v Alojz Wajcinger'ovemi knigiši. S' pismencami Andrea Lajkama v Gradci. 144 str. v mali Serki. (V Dainkici.)

16. Sto ino petdeset posvetnih Pesmi ino dvesto Vganjk med Slovenskim narodom na Štajerkem. V Radgoni pri Alojzji Wajcingeri knjigari. 1827. (Dainko) S' pismencami Andr. Lajkamovih naslednikov v Gradci. 228 str. v Serki (V Dainkici.)

17. Opravilo svete meše, spovedne ino druge prilicne molitbe za katolske kristjane. Drugo nasvetlo danje. V Radgoni pri Alojzji Wajcingeri, knjigari. 1829. (Dainko) S' pismencami pokojnega Andraša Lajkama naslednikov v Gradci. 310 str. v 12erki. (V Dainkici.)

18. (ad 3.) Svetega Pisma zgodbe iz starega in novega zakona. Pervi del svetega Pisma zgodbe iz starega zakona. Na svetlo dal Peter Dainko, Gradške škofije dühovnik. V Radgoni v Alojz Wajcinger'ovemi knigiši. 1821. S' pismencami Andrea Lajkama v Gradci. 54 str. v mali Serki. (V Bohoričici.)

19. Čelarstvo ali celó novi, kratki popun navuk čelne reje, to je edina, prava in gotova vodba, kak se naj ležej ino naj bolje dajo čele rediti na dosegjenje naj vekšega haska ino veselja, kniga za vse čelne prijatele vsakega strana. kero je iz naj vedneših mnogoletnih čelarov ino po lastnih skušenostah spisal ino na svetlo dal Peter Dainko, kaplán pri mestni fari v Radgoni. Vu Gradci vu založbi knižne predaje pri Damiani ino Sorge'i. Ino na komisijon pri A. Wajcingeri v Radgoni. 1831. S' pismencami pokoj. Andr. Lajkama naslednikov vu Gradci. XXII + 210 str. v 12erki. (V Dainkici.)

Listnica. G. J. V. Hvala za poslana drobtine; g. F. C. Lepó prosimo omenjenih reči; g. A. K. Pesem naj se pred natisom še popravi; omenjenega ni treba pošiljati; g. M. V. Ali bi ne bilo mogoče, da bi se omenjena reč vsa na enkrat natisnila? g. A. U. Oba soneta bomo natisnili, kakor ste ju v drugo poslali; g. Δ Do konca t. m.; g. Z. D. v Z. Prosimo, večkrat kaj; g. J. Č. Hvala! Za omenjeno prosimo; g. D. T. Lepa hvala za vse; g. J. N. Hvala; g. dop. iz G. Dopisa zastran Vodnikovega spomenika ne moremo natisniti, ker ne vemo imena pisateljevega. Semtertje bi tudi bilo treba nekaj preurediti.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.